

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 27 APRIL 1927

No. 591

INHOUD.

	Blz.
LOON NAAR BEKWAAMHEID door <i>M. Triebels</i>	380
Het Haagsche Gemeentelijk Grondbedrijf door <i>M. Joëls Jr.</i>	382
De Coöperatie en de Economische Conferentie door <i>Jan Schilthuis</i>	383
Overheids- en Gemengde Bedrijven bij de Provinciale Electriciteitsvoorziening door <i>Mr. Dr. J. M. de Moor</i> met Naschrift door <i>Mr. Dr. D. J. Sannes</i>	385
Loonen en Loonsverhoudingen Tweede halfjaar 1926 door <i>Ir. B. Böjger</i>	388
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische vooruitzichten van Oostenrijk door <i>Minister Dr. Victor Kienbock</i>	392
AANTEKENINGEN:	
De hervorming van het Japansche bankwezen	393
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	394
MAANDOLFJERS:	
Postchèque en Girodienst.....	395
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	396
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	396
Rijkspostspaarbank	396
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	396
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	396—402
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

26 APRIL 1927.

De afgelopen week zijn de geldprijzen vast gebleven: privaat-disconto $3\frac{7}{16}$ a $\frac{1}{2}$, call 3 a $3\frac{1}{4}$ pCt. De verlaging van de officieele rente der Engelsche Bank op $4\frac{1}{2}$ pCt., waardoor het uitzetten van gelden daar te lande minder aantrekkelijk moet worden, heeft hier, waar men zich thans voor de a.s. ultimo voorbereert, nog geen invloed gehad. Eerst wanneer deze maandswisseling, die hier wel als één der belangrijkste beschouwd wordt, voorbij is, wordt eenige ontspanning verwacht, wanneer tenminste de crisis in Japan haar terugslag in ons Indië niet al te zeer doet gevoelen.

Bij de op 22 dezer gehouden inschrijving op schatplichtpromessen werd ingeschreven op driemaandspromessen voor f 21.810.000 en op zesmaandspromessen voor f 20.420.000, en toegewezen f 12.310.000 driemaandspromessen voor 992 (ca. $3\frac{1}{16}$ pCt.) en f 17.270.000 zesmaandspromessen voor 982,92 (ca. $3\frac{5}{16}$ pCt.).

Prolongatie noteerde $3\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$ en ten slotte 4 pCt.

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een teruggang van een kleine f 400.000 te zien. De beleeningen blijken met f 6,7 miljoen te zijn afgenomen. Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg van f 4 miljoen tot 12,5 miljoen. De voorraad gouden munt verminderde met nagenoeg f 100.000. Het zilver nam met f 800.000 toe. De daling van f 8,5 miljoen, die de post papier op het buitenland te zien geeft, correspondeert bijna geheel met de gelijktijdige vermeerdering van de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans, die gedurende de afgelopen week van f 46,4 miljoen tot f 54,5 miljoen opliepen.

De biljettencirculatie daalde van f 801,3 tot f 791,1 miljoen. De rekening-courantsaldi vertoonen een stijging van f 11,8 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo krom met f 400.000. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 54.

* * *

Op de wisselmarkt was het levendiger dan de week voor Paschen. De reeds vermelde disconto-verlaging heeft op den Pondenkoers nog weinig invloed gehad. De meeste banken waren op dit ongevaarlijke peil £ open; toen het bericht van de verlaging bekend werd, daalden Ponden onder den eersten invloed tot 12,13%, om door de vele dekkingen spoedig weer op 12,14 te komen, waarop de koers zich handhaafde. Op de £ termijnmarkt is de invloed van de verlaging natuurlijk wel te merken geweest; het disagio voor 1-maands Ponden verminderde tot ongeveer $\frac{1}{2}$ cent en voor driemaands Ponden tot $1\frac{1}{8}$ cent. De Dollar bleef ook onveranderd op 2,50.

Ook de Fransche en Zweedsche circulatie-banken zijn overgegaan tot een verlaging harer rentetarieven.

LONDEN, 25 APRIL 1927.

De belangrijkste gebeurtenis gedurende verleden week was de verlaging van de „Bankrate” met $\frac{1}{2}$ pCt. tot $4\frac{1}{2}$ pCt. Sedert December 1925 was de Bankrate op hetzelfde peil van 5 pCt. gehouden. Het feit, dat het bestuur van de Bank van Engeland er geen bezwaar in ziet nu reeds het minimum disconto te verlagen, wijst o.m. op het feit, dat het zich volkomen veilig gevoelt in de goudpositie, eene vingerwijzing van niet geringe beteekenis voor de geldmarkt.

De discontomarkt was dan ook zeer flauw onmiddellijk na de verlaging en in de opinie van verschillende autoriteiten op discontogebied werd de verlaging van het particulier disconto, hetwelk tot onder $3\frac{5}{8}$ pCt. daalde, zeer overdreven, daar de geldpositie geacht werd binnenkort moeilijker te zullen worden. Zaterdag en heden trad dan ook eene kentering in en werd de koers voor 3-maands prima papier op $3\frac{11}{16}$ — $3\frac{3}{4}$ gesteld.

De afwikkeling van de leening, indertijd door de Bank van Engeland aan de Banque de France toegestaan tegen o.m. een depôt van een groot bedrag aan goud, was zoo goed geregeld, dat de markt daarvan geen moeilijkheden ondervond. Integendeel was geld op die dagen eerder gemakkelijker dan moeilijker.

LOON NAAR BEKWAAMHEID.

Vooral voor industrieën, die voor export werken, in het algemeen producten maken, die aan buitenlandsche concurrentie onderhevig zijn, is het van het meeste belang, dat er zoo productief, als maar eenigszins mogelijk is, gewerkt wordt. Dit kan slechts bereikt worden door de werklieden te beloonen naar hunne bekwaamheid. Onder bekwaamheid wordt hiër verstaan de vakbekwaamheid van een werkman, die hem in staat stelt om met het oog op die concurrentie zoo productief mogelijk te werken. Daar het begrip bekwaamheid betrekkelijk is, kan zij enkel door vergelijking worden vastgesteld. Derhalve in welke mate een bepaalde werkman bekwaam is, kan eerst blijken door te vergelijken de kwaliteit van zijn werk en den tijdsduur, waarin hij het gemaakt heeft, met de kwaliteit van het werk van andere werklieden en met den tijdsduur, waarin zij hun product gemaakt hebben. Want in den concurrentiestrijd is het niet alleen voldoende, dat een werkman een kwalitatief goed product aflevert, maar hij is, juist door die concurrentie, verplicht dit product ook in een bepaalden tijd te maken.

Indien men derhalve aanneemt, dat in een bepaalde industrie loon naar bekwaamheid een economische noodzakelijkheid is, dan kan het ook voor hen, die min of meer buiten het bedrijf of de bedrijfsleiding staan van belang zijn te weten hoe het met die bekwaamheid gesteld is. Dit inzicht zal o.a. de beoordeeling vergemakkelijken van een vraagstuk, dat in een van de voornaamste industrieën in ons land, namelijk in de Metaalnijverheid, weder aan de orde is. De leiders van de ondernemingen in die industrie weten uit hun dagelijksche ervaring van welke beteekenis loon naar bekwaamheid is, waardoor tevens het verschil in bekwaamheid bij hun werklieden aan den dag komt; een belangrijk verschil, waarmede de werkgevers geheel vertrouwd zijn en zorgvuldig rekening houden. Niettemin heb ik herhaalde malen ondervonden, dat bij hen, die geen deel hebben in de leiding van een onderneming, dit inzicht zeer onvolledig is of dikwijls geheel ontbreekt. Zoowel bij belangstellenden in economische vraagstukken als bij werklieden en bij hun vertegenwoordigers heb ik ervaren, dat zij de beteekenis, die de bekwaamheid heeft voor de loonsverdeling in de Metaalnijverheid, onderschatten. Vreemd is dit niet, omdat zij in het algemeen nooit in de gelegenheid zijn geweest het werk van een groot aantal werklieden te beoordeelen en daarvoor de vergelijkingen te maken, die voor het vaststellen van de bekwaamheid noodig zijn.

Aan algemeene aanduidingen, die den schijn wekken, dat zij met de bekwaamheid verband houden, heeft de werkgever in de practijk bitter weinig. Men spreekt wel van een „volslagen” werkman; hetgeen dan beteekent een werkman van een bepaalden leeftijd, die zijn vak verstaat. Maar in de practijk komen dergelijke definities ten slotte hierop neer, dat de leeftijd de maatstaf is, die de wijsheid, in dit geval de vakbekwaamheid, van zelf mede brengt. Ook kan een werkgever niet alleen afgaan op hetgeen de werklieden van hun eigen bekwaamheid zeggen; het is nu eenmaal moeilijk eigen bekwaamheid juist te waardeeren, en een mensch is, in die omstandigheden, ook dikwijls geneigd een beetje te overdrijven.

De practijk daarentegen heeft den werkgever werkmethode aan de hand gedaan, die, als regel, spreken over eigen bekwaamheid overbodig maken. Ik zal nu trachten een indruk te geven van het verschil in bekwaamheid in de Metaalnijverheid, waarbij ik zooveel mogelijk loontechniek zal vermijden.

Wat het verschil in bekwaamheid betreft van de meest belangrijke groep, de geschoolde werklieden of de vaklieden, kan ik uit de practijk het volgende voorbeeld geven.

Aan een onderneming werken een aantal geschoolde

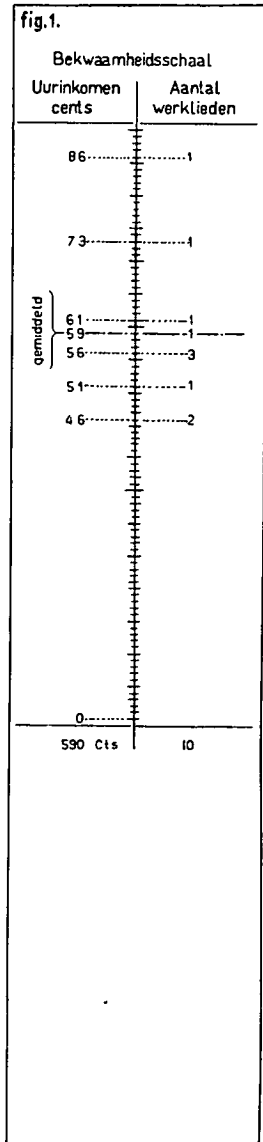
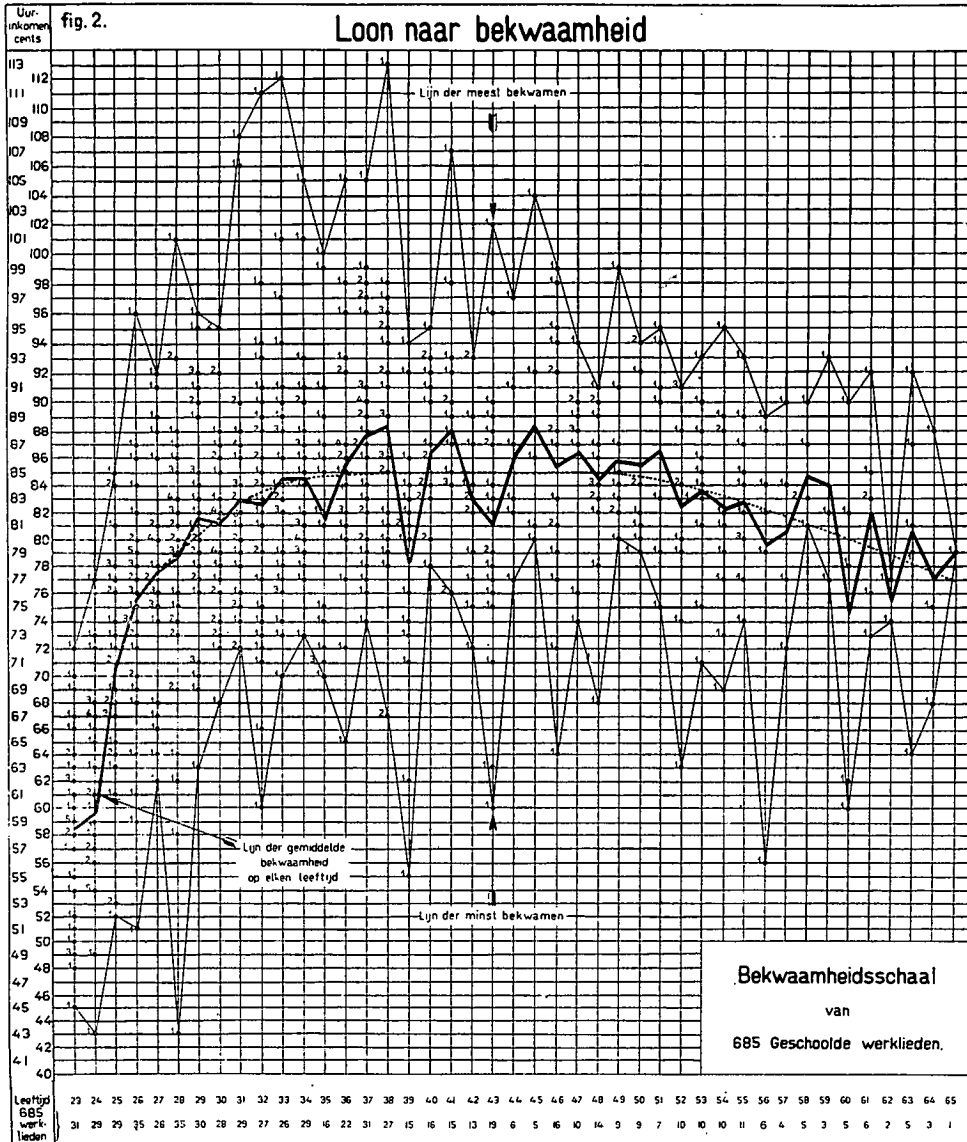
werklieden, van wie 685 drie en twintig jaar en ouder zijn. Bij het bepalen van deze leeftijds grens is rekening gehouden met de veel voorkomende meening, die onderstelt, dat een werkman van 23 jaar als regel „volslagen” is; in hoeverre dit juist is, zullen wij nader zien. Voorloopig kan ik volstaan met te onderstellen, dat al deze werklieden een zekeren graad van bekwaamheid bezitten, want onbekwame werklieden kan de onderneming niet gebruiken. Het is nu in de eerste plaats van belang een indruk te geven van hun meerdere of mindere bekwaamheid; men kan ook zeggen van het verschil in bekwaamheid, dat, volgens de ervaring uit de practijk van het bedrijf, bij deze groep werklieden bestaat. Dit is in dit geval mogelijk, omdat de werkmethode aan deze onderneming gebaseerd zijn op loon naar bekwaamheid, zoodat het verschil in bekwaamheid automatisch zichtbaar wordt in den vorm van een verschil in loon. Indien derhalve uit de bedrijfsresultaten blijkt, dat de werklieden onder die omstandigheden zeer uiteenlopende loonen verdienen, dan moet dit in het algemeen het gevolg zijn van hun zeer uiteenlopende bekwaamheid. Dit blijkt het duidelijkst als men de loonen vergelijkt van werklieden van een zelfden leeftijd, die dezelfde of een gelijksoortige vakopleiding hebben genoten. Ik zal beginnen met dit nader toe te lichten door een eenvoudig voorbeeld, dat 10 geschoolde werklieden van een zelfden leeftijd omvat.

Deze 10 werklieden werken onder dezelfde omstandigheden, derhalve de producten, die zij maken, en de hulpwerktuigen, die zij gebruiken, zijn gelijk of gelijksoortig; aan de kwaliteit der producten is een zelfde grens gesteld, waar beneden het werk niet wordt goedgekeurd. Ten einde den invloed van toevallige niet te vermijden tegenlagen practisch uit te schakelen, worden de resultaten van hun werk over een lang tijdvak, namelijk over een half jaar met ongeveer 1200 werkuren, beoordeeld. In het kort, de werkmethode is zóó, dat hetgeen zij per uur in dat tijdvak verdienen enkel afhangt van hun bekwaamheid. Noemt men deze verdiensten van iederen werkman per uur zijn uurinkomen, dan kan men van de uurinkomens van deze 10 werklieden een loonschaal maken, die dan tevens hun bekwaamheidsschaal is. Een voorbeeld uit de practijk is in figuur 1 weergegeven. Hieruit blijkt, dat de meest bekwame een uurinkomen heeft van 86 ct., de minst bekwame van 46 ct., met andere woorden het grootste verschil in bekwaamheid is in dit geval 87 pCt. Gaat men van de twee minst bekwame werklieden uit, dan zijn de bekwaamheidsverschillen als volgt: 11 pCt., 22 pCt., 28 pCt., 33 pCt., 59 pCt. en 87 pCt.; de gemiddelde bekwaamheid wordt door het gemiddeld uurinkomen aangegeven en bedraagt in dit geval 59 cent.

Ik zal aan de hand van dit eenvoudige geval eenige opmerkingen maken, die van belang zijn, omdat zij, zooals wij zullen zien, ook van toepassing zijn op een voorbeeld van meeromvattenden aard. Ik kan beginnen met te trachten het verschil in inzicht tusschen werkgevers en werknemers duidelijk te maken.

De werkgever is genoodzaakt als volgt te denken: in verband met de internationale concurrentie is het absoluut noodzakelijk, dat er zoo productief mogelijk gewerkt wordt. Dit bereik ik door de werklieden te beloonen naar hun bekwaamheid, hetgeen een billijke maatstaf is, waardoor zij meer verdienen, naarmate zij bekwaamer zijn. Daardoor bereik ik tevens, dat het totale loonbedrag, dat de concurrentie mij toestaat te besteden, in dit geval 590 cent per uur, niet wordt overschreden. Ik ben hiertoe verplicht, omdat diezelfde concurrentie mij geleerd heeft, dat met méér loon de opdrachten mij ontgaan of dat ik genoodzaakt zou zijn met verlies te werken, waarvan op den duur niet alleen de onderneming, maar ook de werklieden het slachtoffer zouden zijn.

Men kan zeggen, dat onder die omstandigheden het, zoowel voor den werkgever als voor den werknemer,

van het grootste belang is, dat er, om bij dit voorbeeld te blijven, niet meer betaald wordt dan totaal 590 cent per uur. Dit ziet de werkgever zeer goed in. Daarom, als gij hem vraagt: wat verdienen deze 10 werklieden, dan noemt hij niet de verdiensten van iederen man, maar hij zegt: hun gemiddeld uurinkomen is 59 ct., totaal $59 \times 10 = 590$ ct. per uur. Zou een van die werklieden hem vragen: maar wanneer verdient ik die 59 ct., dan antwoordt hij: gij verdient dit van zelf zoodra uit uw werk blijkt, dat gij gemiddeld bekwaam zijt; of gij meer of minder dan 59 ct. verdient, hangt van u zelf af.

De werknemer denkt er in het algemeen anders over. In het totale beschikbare loon of het gemiddelde loon, dat de werkgever betalen kan, stelt hij geen of weinig belang. Hij weet wel, dat er geen onbegrensde hoeveelheid loon betaald kan worden, dat veel loon de producten duur maakt, maar, waar hij uit den aard van het bedrijf op de vaststelling van den prijs geen directen invloed kan oefenen, en waar hij van prijsberekening in het geheel geen of slechts een vage voorstelling heeft, zijn er voor hem genoeg redenen om te denken, dat het „niet aan het loon ligt”. Het totale loon, deze „kopzorg”, laat hij dan ook gaarne aan zijn patroon over; zijn zorg is, wat hij zelf verdient, wat hij op het eind van de week mede naar huis brengt. En van deze praktische levenswijsheid kan men hem redelijkerwijze geen verwijt maken; zoo is de werkelijkheid.

Wat de loonsverdeling betreft, die het gevolg is van de werkmethoden, zullen de redelijke werklieden erkennen, dat deze verdeling billijk is. Maar, en hier

zit de moeilijkheid, zij zien als resultaat van het beginsel, loon naar bekwaamheid, voornamelijk de uitbetaling van zeer uiteenlopende loonen. Dit feit wijten zij niet aan de zoozeer uiteenlopende bekwaamheid, maar aan omstandigheden, waaraan de werkmans geen schuld heeft en waaraan hij niets kan veranderen. Deze zienswijze wordt ook bevorderd door de algemeen menschelijke eigenschap, die maakt, dat eigen tekortkomingen weinig aanleiding geven tot zelfcritiek. Dat het geen buitengewoon feit is, dat de eene werkmans de helft meer verdient dan de andere, omdat inderdaad de bekwaamheid zooveel verschilt, hoewel zij beiden van denzelfden leeftijd zijn en dezelfde of een gelijksoortige vakopleiding genoten hebben, wil er bij de groote massa der werklieden niet in. Zij zeggen: „dat bestaat niet!” Dat dit gebrek aan inzicht en juiste waardeering van eigen bekwaamheid ten gevolge heeft een zekere ontevredenheid bij de werklieden met de loonsverdeling, die op de bekwaamheid gebaseerd is, moet, dunkt mij, zonder meer begrijpelijk zijn.

Deze ontevredenheid, die reeds duidelijk aan den dag komt onder dat deel der werklieden, die een zelfde of gelijksoortige vakopleiding genoten hebben, wordt grooter naarmate het groepen van werklieden betreft, voor wie vakopleiding minder of niet noodzakelijk is. Hoewel zelfs bij de ongeschoolde werklieden de bekwaamheid in den door mij bedoelden zin een veel grotere rol speelt, dan men gewoonlijk denkt, vindt men toch zeker bij deze groep het grootste aantal, dat voor vakopleiding weinig of geen waardeering heeft. En aangezien men bij deze groep, ten gevolge van dezen maatstaf, die ook voor de groepen geldt, de

laagste loonen vindt, is het niet vreemd, dat daar de ontevredenheid het grootst is. Men kan dit verschijnsel ook meer algemeen aanduiden door te zeggen, dat de mindere bekwaamheid een groote onuitputtelijke bron is van ontevredenheid. In zijn algemeenheid is dit een maatschappelijk verschijnsel, dat tevens de stuwkracht is tot het persoonlijk minimum loon. Vandaar de groote drang van de massa der minder bekwamen naar een hoog persoonlijk minimum loon, waarbij de bekwaamheid geen of een zeer onbetekende rol speelt. Overal waar de massa der werklieden de economische of feitelijk de politieke macht heeft, is van loon naar bekwaamheid niets of niet veel meer dan de schijn overgebleven. Wij behoeven maar te wijzen naar Amsterdam in de bouwvakken, waar de timmerman maar enkele centen meer verdient dan de opperman; en bij de Gemeenteloonen is het niet veel beter.

De ervaring heeft zeer zeker geleerd, dat het persoonlijk minimum loon in de practijk de vijand is van de bekwaamheid.

Welke gevolgen een persoonlijk minimum kan hebben in een industrie, die in de eerste plaats met buitenlandse concurrentie rekening heeft te houden, is ook aan de hand van dit voorbeeld duidelijk te maken.

Stel, dat deze werkgever gedwongen werd een persoonlijk minimum loon van 59 cent te betalen (het minimum moet hoog zijn, moet de meerderheid, de massa, bevredigen, want is het laag, bijv. 46 ct., dan laat het deze werklieden „steenkoud”), dan is hij verplicht aan zes van deze werklieden een loonsverhoging te geven, respectievelijk van 28 pCt., 16 pCt. en 5 pCt. Maar daarmee kan hij niet volstaan. Hij is genoodzaakt deze minder bekwamen, die hij reeds, in verband met de mate van hun bekwaamheid, te veel loon moet geven, in de gelegenheid te stellen nog meer te verdienen. Want de werkgever weet uit ervaring, dat, indien de werklieden niet meer kunnen verdienen dan het minimum loon, hun werklust achteruit gaat. Bij de bouwvakken te Amsterdam bijv. zijn de werklieden wel bereid om over een hoog persoonlijk minimum loon te praten, maar zij zijn slechts tot werken bereid, als zij de zekerheid hebben meer en dikwijls belangrijk meer te verdienen.

Deze loonsverhoging of de te verwachten loonsverhoging maakt, dat voor een groot deel der bekwame werklieden het persoonlijk minimum loon, zelfs als zij er geen direct voordeel van hebben, toch aantrekkelijk is of gemakkelijk aantrekkelijk is te maken. Zij hopen, dat na de loonsverhoging der minder bekwamen, een loonsverhoging der meer bekwamen niet kan uitblijven. Over de verder liggende gevolgen denken zij niet na, want daarover na te denken is niet hun sterkste zijde.

En toch zijn de gevolgen niet moeilijk te vinden. Want aan de internationale concurrentie kunnen de werkgevers noch de werklieden voorloopig iets veranderen en zij begrenst onverbiddelijk de totale hoeveelheid loon. „Goed en goedkoop leveren” is het begin en het einde van haar wijsheid en zij stoort zich niet aan hetgeen in een internationale industrie als de Metaalnijverheid een betrekkelijk onbelangrijke groep van belanghebbenden, werkgevers en werknemers, meent te moeten vaststellen en wat tegen dien regel ingaat. De werkgever zal dus ook alles in het werk stellen om de totale hoeveelheid loon te verminderen door gereorganiseerde of machinale werkwijzen, die een aantal minder bekwame of — en dit hangt van niet te voorziene omstandigheden af — ook meer bekwame werklieden overbodig maken. Doch dit is bedrijfstechnisch meestal slechts langzaam en maar gedeeltelijk mogelijk, zoodat ten slotte de onderneming een blijvende schade wordt toegebracht, omdat de werkgever gedwongen is af te wijken van het loon naar bekwaamheid, met andere woorden ge-

noodzaakt is om een dikwijls belangrijk deel van het loon onproductief uit te geven.

Na dit voorbeeld kan ik het meer uitgebreide voorbeeld geven van de 685 geschoolde werklieden, die aan deze onderneming werkzaam zijn. De hierbij gegeven grafiek, die het verschil in bekwaamheid weergeeft, is het resultaat van een half jaar, dat willekeurig gekozen is, omdat elk halfjaar een in hoofdzaken gelijkvormige figuur oplevert. De leeftijd der werklieden loopt van 23 tot en met 65 jaar; van elken leeftijd is de loonschaal, in dit geval de bekwaamheidsschaal, uitgezet. Deze grafiek geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Ten eerste, dat op elken leeftijd de bekwaamheid verschillend is en zeer belangrijk uiteenloopt. Door de aantallen van de meest bekwamen met een lijn te verbinden en hetzelfde te doen bij de minst bekwamen, is met een oogopslag de groote betekenis van die verschillen te zien.

Ten tweede, dat de gemiddelde vakbekwaamheid niet, zooals vaak wordt verondersteld, haar hoogtepunt bereikt op den 23-jarigen leeftijd, maar op latere leeftijd. Dit wordt duidelijk zichtbaar, als men de gemiddelde bekwaamheid op elken leeftijd door een lijn verbindt. In dit geval is deze bekwaamheidslijn nog stijgende tot na den 30-jarigen leeftijd; daarna schommelt zij om een horizontale stippellijn, die aan haar einde daalt; de bekwaamheid (de productiviteit) neemt af als de mensch ouder wordt.

Ten slotte kan deze grafiek den indruk geven, dat het ontwerpen van een loonregeling, die een belangrijke industrie als de Metaalnijverheid grootendeels moet omvatten en rekening moet houden met deze economisch noodzakelijk gebleken loonsverdeling, geen gemakkelijke taak is. Daarbij is het van het meeste belang, dat men gebruik maakt van de wetenschap, die door gegevens uit de practijk is opgebouwd. Deze wetenschap wijst erop, dat een loonregeling, die voor een groot deel der Metaalindustrie moet gelden, in ruime mate de toepassing van het beginsel, loon naar bekwaamheid, moet mogelijk maken, indien zij die industrie niet ernstig wil schaden.

M. TRIEBELS.

HET HAAGSCHE GEMEENTELIJK GRONDBEDRIJF.

Het voorstel tot wijziging van de verordening op het grondbedrijf, hetwelk Burgemeester en Wethouders kortelings bij den Haagischen Raad hebben ingediend, moet voorzeker worden gedragen door een vast vertrouwen, dat evengenoemd College stelt in de toekomst van het grondbedrijf. Voor een grondbedrijf, uit den aard der zaak aan groote risico's blootgesteld, is een solide politiek de eerste gebiedende eis. Het bedoelde voorstel beteekent het voeren van een eenigszins minder conservatief beheer. Ontegenzeggelijk is de ontwikkeling van dit grondbedrijf, inzonderheid de laatste 4 jaren, uitermate gunstig geweest. Of dit intusschen aanleiding mag zijn de tot nu toe gevolgde richtlijn om te buigen, is inderdaad een onderzoek ten volle waard.

De vorm van dit grondbedrijf werd krachtens een raadsbesluit van 17 Mei 1909 vastgesteld. De bedoeling, welke daarbij voorop stond, was een principieele grondpolitiek te voeren ten einde over voldoende gronden, noodig voor een snel uitbreidende gemeente als 's-Gravenhage is, te beschikken. Hierdoor meende men aan de bebouwing leiding te kunnen geven, natuurschoon te sparen en de eventuele waardevermeerdering van de gronden ten bate der gemeenschap te doen komen. Als logisch sluitstuk op dit laatste doel paste het erfpachtstelsel. Een dergelijke grondpolitiek op eenigszins ruime schaal, waarbij erfpacht regel, verkoop uitzondering zou zijn, vorderde intusschen dermate kapitaal, dat het toenmalige gemeentebestuur een voor de gemeente-financiën aannemelijke figuur construeerde door de bijschrijving van rente en aflossing toe te laten. Als beginselen der met dit doel voor-

gestane regeling golden: a. taxatie bij inbreng; b. periodieke herschatting, waarbij indien waardedaling geconstateerd werd, het verschil uit den gewonen dienst der begrooting moest worden bijgepast, althans voor zooveel de reserve van het bedrijf te kort schoot en c. splitsing in zes districten, benevens het district overbelaste terreinen, hetwelk gevormd werd door de administratieve samenvoeging van gronden, welker boekwaarde beneden de ter zake van die gronden op de gemeente rustende leeningsschuld bleef. Met deze regeling meende men zooveel mogelijk waarborgen te scheppen tegen vermogensverlies der gemeente.

In 1919 werd ten aanzien van a. bepaald, dat als waarde van inbreng altijd het laagste bedrag, hetzij taxatie dan wel kostprijs zou gelden, terwijl in c. werd gewijzigd, dat de uitgegeven gronden, welke deel uitmaakten van de districten, voortaan afzonderlijk werden geadmistriseerd in een rubriek „rentegevende eigendommen”.

Intusschen bleken zelfs na de aangebrachte wijzigingen in 1919 verschillende bezwaren tegen den administratieven opzet te bestaan, reden waarom in het voorjaar 1923 tamelijk ingrijpende veranderingen in de administratieve structuur werden aangebracht, waarvan wel de voornaamste was de opheffing van de splitsing in districten. Voortaan werd het grondbezit van het grondbedrijf in drie rubrieken verdeeld, t.w. gronden (niet bouwrijpe terreinen), bouwterreinen en uitgegeven terreinen. Hierdoor ging ontegenzeggelijk een deel der bedrijfsveiligheid, gelegen in de districtsgewijze indeeling met verbod van compensatie van waardevermeerdering en waardevermindering, verloren.

De ontwikkeling van het grondbedrijf en de tastbare resultaten welke blijken uit de laatste jaarverslagen toonen intusschen aan, dat de verwachtingen, die achtereenvolgende gemeentebesturen zoowel in 1909 bij de oprichting van het grondbedrijf, als in 1919 en 1923 bij de aangebrachte wijzigingen in den opzet, koesterden, ten volle verwezenlijkt zijn en de financieele positie der gemeente niet in eenig opzicht geschaad is door het bijschrijven van rente en aflossing, hetwelk bij de discussie in 1909 door het toenmalige lid van den Haagschen Raad, Mr. M. W. F. Treub, als pernicious werd gekwalificeerd.

De huidige stand van het bedrijf kan ongeveer in de volgende cijfers worden uitgedrukt. De uitgegeven gronden, de bouwrijpe terreinen en de overige gronden staan te boek voor rond f 53.000.000, daarop rust een schuld aan de gemeente van f 39.000.000, terwijl de kapitaalrekening der gemeente 's-Gravenhage nog een obligo ten laste van het grondbedrijf heeft van f 7.500.000, waarvoor geen rente of aflossing verschuldigd is, daar dit oude gronden der gemeente betreft, waarop geen schulden rusten. Voorts vertoont de rekening waardeverschillen een bedrag van rond f 6.700.000, hetwelk als reserve moet worden beschouwd. Uit de begrooting over 1927 blijkt, dat de totale rentepost van f 2.036.409 behoudens een bedrag van f 131.492 uit de exploitatie-inkomsten van het bedrijf kan worden bestreden. Op de onuitgegeven gronden en bouwterreinen rust een schuld van f 20.000.000. In procenten uitgedrukt van de schuld terzake van deze rubriek gronden en terreinen, is voor rente thans bij te schrijven 0,65 pCt.

Het dagelijksch bestuur der gemeente 's-Gravenhage acht deze situatie dermate gunstig, dat het het geoorloofd acht den opzet van het bedrijf zoodanig te wijzigen, dat de gunstige resultaten thans reeds in klinke munt in de gemeentekas kunnen vloeien. Terwijl een normale ontwikkeling overeenkomstig die der laatste jaren eerst in 1930 de figuur zal scheppen, dat geen rente meer zal behoeven te worden bijgeschreven en het bedrijf een batig saldo van f 20.000 aan de Gemeente zal kunnen uitkeeren, wordt door

eenige administratieve manipulatiën het tempo versneld.

Tegen een daarvan, een wijziging in de jaarlijksche stortingen in het erfpachtfonds, bestaat geen overwegend bezwaar. Volgens het bepaalde bij de verordening van bedoeld fonds wordt bij elke uitgifte van gronden in erfpacht een deel van den canon, ter storting in dit fonds vastgesteld, hetwelk moet dienen om met samengestelden interest van 3½ pCt. op het einde van het erfpachtrecht twee derde gedeelte van de bouwkosten der opstellen te kunnen bestrijden, zulks met het oog op de mogelijkheid, dat de erfpacht niet wordt verlengd.

In stede van 1/10 gedeelte van den canon zal voortaan 1/20 gedeelte worden gereserveerd, hetwelk inderdaad voldoende mag worden geacht om eventueele uitgaven voor vergoeding van opstellen bij niet-continuering van de betrokken erfpachten te bestrijden.

Het is evenwel de andere wijziging, in het voorstel vervat, die een nadere beschouwing waard is. De betreffende maatregel komt hierop neer, dat een percentage van de boekwaarde der gronden, d.z. de niet bouwrijpe terreinen, wordt vastgesteld, hetwelk als bij te schrijven rente „toelaatbaar” wordt geacht. Terwijl tot nu toe de rente werd bijgeschreven tot het bedrag, dat inderdaad vereischt werd als tekort tusschen verschuldigde rente aan de gemeente en opbrengst van uitgegeven terreinen, wordt thans een bedrag, geschat op 1 pCt., bijgeschreven, dat feitelijk op een fictie berust. Men toucheert op deze wijze winst, die al is deze in het bedrijf aanwezig, nog niet is gemaakt en wel in strijd met den gangbaren en juisten stelregel, dat wel verlies tot uitdrukking moet komen als dit in een bedrijf aanwezig is, maar winst niet gerealiseerd wordt, alvorens deze in transacties is verdisconteerd.

Het is inderdaad een vraag of de gunstige positie van het grondbedrijf Burgemeester en Wethouders had mogen bewegen tot het indienen van dit voorstel, hetwelk ontegenzeggelijk een minder conservatief beleid toont, maar tevens een bedenkelijk precedent schept voor volgende gemeentebesturen om al naar gelang de toestand der gemeentefinanciën zulks noodig of gewenscht mocht maken, weder manipulatiën van dezen aard toe te passen op het grondbedrijf, waardoor de solide basis noodig voor een dergelijk bedrijf op den duur wordt ondermijnd.

April 1927.

M. JOËLS Jr.

DE COÖPERATIE EN DE ECONOMISCHE CONFERENTIE.

Onder de vele schrifturen, welke door verschillende organen van den Volkenbond zijn gepubliceerd ter voorlichting van de Economische Conferentie, bevinden zich twee, die gegevens bevatten over de ontwikkeling der coöperatie. Zij zijn samengesteld door het Internationale Bureau van den Arbeid en behandelen zoowel de verbruiks-coöperatie als de productie-coöperatie en de gegevens betreffen bijna uitsluitend producten van landbouw en veeteelt. Vooral wat de productie aangaat, heeft dan ook de coöperatie haar grootste vlucht genomen op het gebied van den graanverbouw en de zuivelindustrie en wie voor de coöperatie een groote toekomst ziet weggelegd, kan niet beter doen dan juist op dit gebied de gegevens verzamelen, wanneer hij de belangrijke rol wil beschrijven, welke de coöperatie reeds in de wereldhuishouding vervult. Tevens vindt hij dan de gelegenheid om de gevaren bloot te leggen, die de coöperatie juist met zich brengt, wanneer zij tot zeer sterke ontwikkeling komt. Van deze beide gelegenheden is bij de samenstelling der brochures gebruik gemaakt.

Het ligt voor de hand, dat daarin veel aandacht wordt besteed aan de coöperatie in de zuivelproductie, welke industrie in Denemarken, Australië, Finland en Estland voor verreweg het grootste gedeelte, in

Nieuw-Zeeland voor 80 pCt. en in Nederland voor ruim de helft op coöperatieven grondslag wordt gedreven. Ook de uitvoer wordt in vele dier landen in toenemende mate door coöperatieve vereenigingen bewerkstelligd. Bij een beschouwing van de rol, die de coöperatie vervult bij de zuivelindustrie, zooals die in brochure No. C.E.I. 14 te vinden is, krijgt men wel sterk den indruk, dat juist die industrie zich bijzonder goed leent voor de toepassing der coöperatieve idee. Zonder nauwe samenwerking der zeer talrijke producenten namelijk zou het zeker zeer bezwaarlijk zijn, om te geraken tot de toepassing der vele maatregelen, die verhooging der melkgift, selectie van den veestapel, en verbetering der kwaliteit van het product ten doel hebben. Zonder centrale leiding zouden de lessen der wetenschap nauwelijks zoo spoedig de vruchten hebben kunnen afwerpen, welke door bemiddeling der coöperatie de zuivelindustrie tot zoo hooge ontwikkeling hebben doen komen. Ook de omstandigheid, dat het niet direct het eindproduct is, dat door het landbouwbedrijf wordt voortgebracht, doch dat de grondstof langs industrielen weg in boter en kaas moet worden omgezet, werkt den drang tot samenwerking in de hand. Slechts langs dien weg namelijk is verlagening der productiekosten te verkrijgen, evenals, wat vooral van belang is, wanneer de productie de binnenlandsche behoefte gaat overtreffen, uniformiteit van het product. Dat in de landen, die zuivelproducten uitvoeren, ook die uitvoer door de coöperatie werd ter hand genomen, was eveneens een natuurlijk gevolg van den aard van het bedrijf. De talloze melkproducenten, die zich coöperatief vereenigd hebben voor de verwerking van hun product tot boter en kaas en daarbij de voordeelen hebben leeren kennen, die coöperatieve samenwerking hun bezorgt, zien spoedig in, dat ook voor den afzet dier artikelen hun belang het best door coöperatie worden gediend. En vooral bij den uitvoer komen de op het gebied van uniformiteit en betrouwbaarheid der kwaliteit bereikte resultaten het best tot hun recht, wanneer de producten ook op hun weg naar den buitenlandschen verbruiker de ineengeslagen handen der samenwerkende producenten niet verlaten. Vooral is dat het geval, wanneer de kwaliteit van het product een zoo groote factor is bij den strijd om en het behouden van een markt als bij de producten der zuivelindustrie het geval is. Niet slechts de bedingbare prijs, doch meer dan bij andere landbouwproducten, wordt voor boter en kaas ook de mogelijkheid, om voldoende afzet te vinden, beheerscht door de kwaliteit. Bij een onbegrensde ontwikkeling der coöperatieve zuivelproductie dreigen ook hier echter gevaren, welke eveneens de coöperatie op het gebied der voortbrenging van andere landbouwproducten met zich brengt, wanneer zij in al te sterke mate wordt toegepast. Dit gevaar ligt in de mogelijkheid van verbreking van het evenwicht tusschen productie en behoefte. De schrijver der brochure van het Internationale Bureau van den Arbeid wijst op dit gevaar na zijn behandeling van de coöperatie der graanproducenten, waarbij hij Canada als voorbeeld neemt, omdat de coöperatie op dit gebied tot nog toe voor de Canadeesche tarwe haar hoogste ontwikkeling heeft bereikt. 65 pCt. der in Canada verbouwde tarwe vindt langs den weg der coöperatie zijn weg naar den verbruiker in overzeesche landen. Wie in staat is dagelijks in den graanhandel de resultaten dezer verkoopmethode van het belangrijkste Canadeesche landbouw- en uitvoerproduct gade te slaan, ontkomt niet aan de overtuiging, dat de producent daarbij baat vindt. De „pool”, waarin de meerderheid dier producenten in Canada vereenigd zijn, en die van de aangeslotenen de tarwe ten verkoop krijgt, weet over het algemeen op handige wijze partij te trekken van de omstandigheid, dat Canadeesche tarwe speciale eigenschappen bezit, welke haar onmisbaar doen zijn voor den Europeeschen meelfabrikant. De tarwe, die als grondstof voor het meel wordt gebruikt, dient een zeker percen-

tage Canadeesche tarwe te bevatten, daar anders geen meel van de gewenschte kwaliteit verkregen wordt. Slechts weinig andere soorten kunnen daarbij de Canadeesche tarwe vervangen en bovendien zijn die slechts in beperkte mate voorhanden. Veelal wordt tegenwoordig Russische tarwe in de plaats van Canadeesche gebruikt, en ook enkele Argentijnsche soorten komen daarvoor in aanmerking, doch Rusland heeft sedert den oorlog zijn vroegere plaats als uitvoerland van tarwe nog lang niet weer kunnen innemen en het gedeelte der Argentijnsche tarwe, dat de eigenschappen der Canadeesche in voldoende mate bezit, is slechts klein. Zoo neemt Canada op de tarwemarkt tot zekere hoogte een monopolistische positie in en van de omstandigheid, dat gedurende het geheele jaar Canadeesche tarwe in Europa wel koopers moet vinden, profiteert de pool bij het nastreven van een harer doeleinden, het geleidelijk verdeelen van het aanbod der Canadeesche tarwe over het geheele jaar. Daardoor wordt de prijsdrukkende invloed voorkomen, die vroeger placht uit te gaan van overvloedig aanbod in de eerste maanden na het binnenhalen van den oogst. Reeds hierdoor verminderen de prijsschommelingen, terwijl bovendien de speciale positie, die Canadeesche tarwe aan de wereldmarkt inneemt, de pool verder in staat stelt, de prijzen op peil te houden, ook wanneer andere tarwesorten in groote hoeveelheden voorhanden zijn en daarvoor de markt gedrukt is. In dit seizoen en ook in het vorige bedingt dan ook Canadeesche tarwe dikwijls een zeer aanmerkelijke premie boven andere soorten, ondanks de groote opbrengsten van de Canadeesche tarweoogsten der laatste twee jaren.

Het is geen wonder, dat in de brochure met blijkbare bewondering gesproken wordt over de Canadeesche tarwepool. Ik beschouw het echter als een verzuim, dat daarbij geen aandacht is gewijd aan de bijzondere eigenschappen der Canadeesche tarwe, die juist in Canada de kans op succes groot deden zijn. Weliswaar wordt in de vakpers van tijd tot tijd betoogd, dat de Canadeesche tarweproducenten geen hooger prijs voor hun laatste oogsten hebben bedongen dan zonder de pool het geval zou zijn geweest, doch in de eerste plaats is bezwaarlijk te bewijzen, hoe die prijs geweest zou zijn onder andere omstandigheden dan die, welke nu eenmaal gegolden hebben, en bovendien treedt zoo dikwijls duidelijk aan het licht, dat de pool den prijs ophoudt, dat het succes moeilijk valt tegen te spreken.

Naast het Canadeesche voorbeeld behandelt de brochure de Australische tarwepool, die echter niet op hetzelfde succes kan bogen. Wel is ook in sommige der provincies van het Gemeenebest een aanzienlijk percentage der tarwe-verbouwers in een pool vereenigd, doch het onderlinge verband is er minder stevig en de aangeslotenen zijn over de resultaten minder tevreden dan in Canada. In de Vereenigde Staten van Amerika is de landbouwcoöperatie nog niet tot ontwikkeling van eenige betekenis gekomen en in Argentinië heeft de coöperatie tot nog toe weinig ingang gevonden. Canadeesche propagandisten voor de aaneensluiting der tarweverbouwers bereizen tegenwoordig deze landen, doch het staat te bezien, of zij veel succes zullen hebben. In de eerste plaats toch beschikken de producenten daar niet over de eenigszins in de richting van een monopolie gaande positie der Canadeesche tarwe. Tarwe uit Australië, Argentinië en de Vereenigde Staten, naast Canada de grootste productiegebieden van deze graansoort, loopen in kwaliteit en gebruikswaarde niet sterk uiteen en een verkoopcoöperatie in elk dier landen zou dus slechts op het gebied der prijzen iets kunnen bereiken, indien die organisatie zich uitstreckte over het geheele enorme gebied dier drie concurrenten en een gelijksoortige marktpolitiek door alle werd toegepast. In nog sterkere mate dan nu reeds voor Canada dreigt, ontstaat dan het in de brochure van het Internationale Bureau van den Arbeid gesignaleerde gevaar, dat iedere prijsopdriving, die toch naast verbetering der

productiemethodes en verlaging der kosten tot de doeleinden der coöperatie behoort, met zich brengt. In de eerste plaats wordt daartoe dikwijls het aanbod verlangzaamd, waardoor het risico ontstaat, dat de oogst niet is uitverkocht, vóór de volgende beschikbaar is. Tevens leidt dan de prijsverhoging tot uitbreiding der productie eenerzijds en vermindering van het verbruik anderzijds, wat de kans op onverkochte overschotten weder doet toenemen. De brochure wijst er dan ook op, dat op deze geweldige schaal de coöperatie als middel tot prijsverbetering voorzichtig moet worden gehanteerd. Daarbij komt dan voor tarwe nog de omstandigheid, dat de oogsttijden in de verschillende productielanden zoo sterk uiteenloopen en de opbrengst geheel van de weersomstandigheden afhangt. De mate, waarin met kans op succes door beperking van het aanbod de prijzen kunnen worden opgehouden, is daardoor zoozeer van onzekere factoren afhankelijk, dat een landbouwer zich wel tweemaal mag bedenken, vóór hij zich, naast zijn door afhankelijkheid van het weder toch reeds zoo wisselvallig bedrijf, ook nog begeeft in de speculatieve risico's, welke het afwegen der kansen op goede of minder goede oogsten in andere landen met zich brengt. Dat ook het zuivelbedrijf zulke risico's bevat is onlangs nog gebleken, toen de coöperatieve Nieuw-Zeelandsche uitvoerorganisatie den in Europa bedingbaren prijs te laag vond en er toe overging groote hoeveelheden boter op te slaan te Londen. De verbetering der prijzen liet op zich wachten en ten slotte moest in verband met het gevaar voor kwaliteitsachteruitgang tot snellen verkoop worden besloten. De prijzen, waarmee ten slotte genoeg moest worden genomen, zullen onder die omstandigheden weinig bevredigend zijn geweest.

Veel aandacht wordt in de beschouwingen over de coöperatie, welke aan de Economische Conferentie worden voorgelegd, besteed aan de internationale relaties tusschen productie- en verbruiks-coöperaties. Het komt mij echter voor, dat het verkoopen langs dezen weg uit het uitvoergebied naar het invoerland niet als een triomf der coöperatieve gedachte mag worden beschouwd. Op een oppervlakkigen waarnemer mag directe verkoop van producent aan verbruiker misschien indruk maken, doch ten slotte gaat het hier toch om niet meer dan een handelstransactie met als verkoper een organisatie, die zich ten doel stelt voor haar aangeslotenen den hoogsten marktprijs te bedingen en als koper een lichaam, dat voor zijn leden zoo gunstig mogelijk tracht te koopen. Streefden beide organisaties niet naar die doeleinden, dan vervulden zij haar taak niet zoals haar leden het recht hebben te verwachten. Doen zij dat echter wel, dan is haar werkwijze gelijk aan die van den internationalen handel. In brochure C.E.I. 14 wordt dit trouwens erkend.

Interessante gegevens bevat brochure C.E.I. 11 over de verbruikscoöperatie, vooral wat betreft vergelijking der prijzen, waartoe zij een reeks artikelen ter beschikking stelt van haar leden en die, waartoe de handel diezelfde artikelen verkoopt. De cijfers zijn meestal ontleend aan Zwitsersche, Duitsche en Zweedsche onderzoekingen en ofschoon op een gedeelte van het materiaal misschien wel wat valt af te dingen, zoo blijkt daaruit toch wel, dat voor vele levensbehoefden de leden der verbruikscoöperaties profijt hebben bij de aaneensluiting. Merkwaardig is een vergelijking der prijzen in een aantal in dezelfde streek gelegen Fransche dorpen, waarvan in sommige reeds lang een coöperatie is gevestigd, in andere eerst sedert korten tijd of in het geheel niet. Uit de overgelegde cijfers blijkt, dat de prijzen ook in den particulieren kleinhandel lager zijn naarmate de coöperatie vasteren voet heeft verkregen. Het zou zeker interessant zijn, indien naast deze beschouwing over den prijsniveleerenden invloed der verbruikscoöperatie ook de georganiseerde detailhandel eens zijn cijfers kon stellen.

Beide brochures bevatten zeker waardevol materiaal

bij de bestudeering van het vraagstuk der coöperatie. Zij zijn blijkbaar samengesteld met een ernstig streven naar een onbevooroordeelde behandeling der beschikbare gegevens, vooral wat C.E.I. 14 aangaat, en verdienen de aandacht van allen, die in de coöperatie belang stellen.

JAN SCHILTHUIS.

OVERHEIDS- EN GEMENGDE BEDRIJVEN BIJ DE PROVINCIALE ELECTRICITEITSVOORZIENING.

Het in No. 582 van Economisch-Statistische Berichten verschenen artikel, van de hand van Mr. Dr. D. J. Sannes, getiteld: „De Rechtsband tusschen Provincie en Gemengd Bedrijf” geeft aanleiding tot eenige nadere opmerkingen over het daarin behandelde onderwerp.

In verband met een tweetal vragen gesteld in de winterzitting van de Provinciale Staten van Gelderland, over de gestie van de N.V. Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij (P.G.E.M.) wordt in genoemd artikel de rechtsverhouding besproken tusschen de provinciale overheid en de P.G.E.M., en er op gewezen, dat mutatis mutandis, hetgeen voor de P.G.E.M. geldt, evenzeer geldt voor soortgelijke bedrijven in andere provinciën.

Het wil mij voorkomen, dat hier om verwarring te vermijden in de eerste plaats scherp onderscheid moet worden gemaakt tusschen drieërlei bedrijfsvorm, nl. a. het zuivere overheidsbedrijf, b. het overheidsbedrijf in den privaatrechtelijken vorm der gewone N.V. en c. het gemengde bedrijf, dat gedeeltelijk als overheidsbedrijf gedeeltelijk ook als particulier bedrijf is te beschouwen.

Bezien wij deze drie groepen ieder op zichzelf, dan blijkt, dat er reden is voor consequente handhaving dezer indeeling:

a. Het zuivere overheidsbedrijf, waarbij het overheidslichaam ter volledige uitoefening van zijn taak in zijn publiekrechtelijken vorm zelf als exploitant optreedt, en dat als zoodanig rechtstreeks aan de daarvoor bij de wet aangewezen organen van het overheidslichaam is onderworpen. Het is vooral in de gemeentelijke en staatshuishoudingen, dat deze vorm tot bloei is gekomen. De gemeentelijke electriciteitsbedrijven, gasfabrieken en waterleidingen bijv. zijn vrijwel alle zoo geconstrueerd. In Zuid-Holland speelt het ook op het gebied der provinciale electriciteitsvoorziening een rol, omdat het daar vooral de groote stedelijke centrales zijn, die hun omgeving voorzien en aldus het gansche provinciale gebied bestrijken.

b. Het overheidsbedrijf gebracht in den privaatrechtelijken vorm van de naamlooze vennootschap naar het wetboek van koophandel, waarvan echter het overheidslichaam alle aandeelen alleen of tezamen met andere overheidslichamen bezit en zoo de volledige zeggingschap heeft. Deze vorm is vooral gekozen voor de provinciale electriciteitsbedrijven. Misschien niet in het minst, omdat daardoor naast een beproefde constructie meerdere bewegingsvrijheid wordt verkregen en samenwerking met gemeenten mogelijk is, terwijl zelfs op het gebied van andere provincies stroom kan worden geleverd. Zoo voorziet bijv. het Provinciaal Utrechtsch Electriciteits-Bedrijf kleine stukken van Zuid-Holland en de N.V. „IJsselcentrale” te Zwolle naast een groot deel van Overijssel ook een deel van Drenthe, terwijl de N.V. „de Berkelstreek”, die echter geen provinciaal bedrijf vormt, maar een zuiver intercommunale naamlooze vennootschap is, eenige gemeenten in Overijssel en eenige in Gelderland voorziet.

Doordat de overheidslichamen hier in laatste instantie de volledige zeggingschap behouden — immers het aandeelenkapitaal geheel in handen hebben en zoo in en door de algemeene vergadering van aandeelhouders de leiding — worden deze bedrijven toch als volledige en volwaardige overheidsbedrijven beschouwd, ondanks den privaatrechtelijken vorm, waarin zij zijn gegoten.

Aldus zien het ook erkende autoriteiten op het gebied van ons administratief- en gemeenterecht als Struycken ¹⁾ en Oppenheim ²⁾; al zijn zij van oordeel, dat de vorm der privaatrechtelijke naamlooze vennootschap nu niet direct de meest geschikte is voor overheidsbedrijven, daar, gelijk Struycken het kernachtig uitdrukt: „de strekking der juridische vereeniging, die naamlooze vennootschap heet, in wezen is winstbejag uit kapitaalbelegging en zij als zoodanig niet bij uitstek geschikt is, waar het geldt de behartiging van het openbaar belang”.

Dit bezwaar verbonden aan den privaatrechtelijken vorm wordt door hen echter minder ernstig gevoeld, wanneer het geldt de interne overheidsbedrijven, dan de intercommunale, omdat bij de eerste het overheidslichaam het altijd nog meer in de hand heeft het belang der gemeenschap tot haar recht te doen komen en het winstbelang voor het openbare te doen wijken. In het geval van de P.G.E.M. is aan het gevaar van eenzijdig winstbejag reeds in de statuten tot op zekere hoogte tegemoet gekomen, waar immers in artikel 26 is bepaald, dat de winstuitkeering op de aandeelen der provincie verschuldigd, niet meer zal zijn dan twee procent boven den rentevoet, waarnaar door de provincie is geleend voor het kapitaal ter deelneming in de vennootschap, vermeerderd met het bedrag naar die maatstaf noodig, tot aanzuivering van hetgeen in eenig jaar minder dan het bovenstaande op die aandeelen is uitgekeerd, terwijl hetgeen door deze beperking als onverdeelde winst beschikbaar is, wordt aangewend tot verlaging der stroomprijzen en tot buitengewone uitbreiding van het kabelnet, — een en ander te bepalen door Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland.

In verband met het bovenstaande, bijzonderlijk het door Struycken en Oppenheim geuite bezwaar, zal het echter zaak zijn, ten aanzien van het tot gelding brengen van het openbaar belang tegenover het meer speciale van de N.V. in het algemeen bij de overheidsbedrijven in N.V.-vorm en zoo ook bij de provinciale de invloed en de medezeggingschap van de publiekrechtelijke organen over de algemeene gestie dier bedrijven zoo ruim mogelijk te laten en niet door onjuist inzicht in het wezen dier bedrijven of eenzijdige interpretatie hunner statuten of betreffende wetsartikelen dezen invloed onnoodig te beperken.

3. Het gemengde bedrijf (de gemengde onderneming), waarbij particulieren en overheid (gemeente, provincie, rijk of andere publiekrechtelijke corporatie) te zamen zoowel aan het maatschappelijk verantwoordelijk kapitaal, als aan de leiding en het bestuur deelnemen, onverschillig in welke verhouding. Tot oprichting van dit soort bedrijven, dat principieel van de beide eerste soorten verschilt; zal men o.m. overgaan, wanneer men beoogt door de medewerking van particulieren opzettelijk den commercieelen kant van het bedrijf naar voren te brengen, van de kennis en ervaring der particuliere participanten op bepaald gebied te profiteren, den invloed van de overheidsorganen, die vaak ten aanzien van onderdeelen als arbeidsvoorwaarden en dergelijke remmend kunnen werken, te beperken, zonder nochtans den overheidsinvloed geheel te willen uitschakelen. In de overeenkomst van samenwerking en in de statuten kan de juiste verhouding van overheids- en particulieren invloed nader worden gedefinieerd en vastgelegd.

De gemengde vorm, die juist door zijn tweezijdigheid — particulier en gemeenschapsbelang komen er beide in tot uiting — groote voordeelen biedt, vindt op het gebied der electriciteitsvoorziening onder meer toepassing in Nederland in de N.V. Twentsch Centraal Station voor Electricische Stroomlevering te Hengelo (O.), waarin naast particulieren, in hoofdzaak de

Twentsche grootindustrie, ook Twentsche gemeenten voor belangrijke bedragen participeren, in Nederlandsch-Indië in de N.V. Gemengd Electriciteits-Bedrijf Bandoeng en Omstreken (G.E.B.E.O.) en in het buitenland vooral in het Rijnsch-Westfaalsche industriegebied.

Tusschen deze drie hoofdgroepen zijn natuurlijk tal van overgangs- en tusschenvormen aan te wijzen en te bedenken, maar zij doen aan de principieele indeeling en tegenstelling der hoofdvormen niet af.

Door de bovenstaande onderscheiding niet in acht te nemen, maar bijv. de in groep 2 genoemde overheidsbedrijven in privaatrechtelijken N.V.-vorm zonder meer te vermengen met de in groep 3 genoemde gemengde bedrijven, schept men niet alleen verwarring en geraakt men in botsing met begrippen en omschrijvingen, die eenmaal burgerrecht hebben verworven, maar komt men ook tot min juiste gevolgtrekkingen. Immers uitgaande van de met het hier voren gestelde strijdige gedachte, dat de P.G.E.M. zou zijn een gemengd bedrijf en niet in wezen een overheidsbedrijf, terwijl toch van het aandeelenkapitaal 96 pCt. in handen van de provincie is en 4 pCt. in handen van andere overheidslichamen, een viertal gemeenten, — heeft het in den aanvang genoemde artikel de strekking te betoogen, dat de leden der Prov. Staten van Gelderland en mutatis mutandis van andere provinciën zich dienen te onthouden van vragen betreffende de gestie van een provinciaal bedrijf als de P.G.E.M., in casu betreffende arbeidsverhoudingen en, wat van meer belang is, betreffende de tarievenpolitiek ervan.

Nu is de kwestie van inmenging van Provinciale Staten in de gestie van een bedrijf als de Provinciale Geldersche Electriciteits-Mij. er een van wenschelijkheid en een van strikte bevoegdheid. De wenschelijkheid ervan zal men zeker onder een andere belichting zien, al naar gelang men heeft te doen met een overheidsbedrijf, zij het in privaatrechtelijken vorm, waarvoor toch het openbaar provinciaal belang een alles beheerschende factor blijft, dan wel met een gemengd-publiek-privaat bedrijf, waarin naast het publieke evenzeer het private en winstbelang zooveel mogelijk gelijkelijk tot gelding behooren te komen. Ook op de bepaling der strikte bevoegdheid zal de vraag; met welke van beide vormen men heeft te maken, haar invloed doen gelden. Want de voorschriften daaromtrent opgenomen in de statuten en in de wet laten eenige ruimte van inzicht en waardeering.

Uit den aard der zaak kunnen wij hier niet ver ingaan op de speciale verhouding, die door de statutaire bepalingen wordt geschapen tusschen de N.V. P.G.E.M. en de provinciale overheid, omdat deze bepalingen voor ieder provinciaal electriciteitsbedrijf in N.V.-vorm kunnen verschillen, in tegenstelling met de wettelijke bepalingen, die voor alle provinciale besturen gelijkelijk gelden en daarom van meer beteekenis zijn. Maar wij mogen er toch op wijzen, dat van het aandeelenkapitaal der P.G.E.M. ad f 1.000.000 er zich f 996.000 bevindt in handen van de provincie, verdeeld in aandeelen van f 1000 en dat het stemrecht wordt uitgeoefend met in achtneming van artikel 54 van het Wetboek van Koophandel, zoodat de provincie de absolute meerderheid heeft in de algemeene vergadering van aandeelhouders, waarin zij wordt vertegenwoordigd door één of meer door Gedeputeerde Staten aan te wijzen vertegenwoordigers. Zoowel de directeur, als de commissarissen worden door de vergadering van aandeelhouders benoemd en ontslagen, terwijl de raad van commissarissen, waarvan twee van de zeven leden moeten zijn lid van Gedeputeerden, momenteel bestaat voor de overgrote meerderheid uit leden van Gedeputeerde en Provinciale Staten. De macht der provincie is dus zeer goed verzekerd, temeer nog waar de directie voor tal van onderwerpen, waaronder ook de regeling van arbeidsvoorwaarden voor beambten met een salaris boven de

¹⁾ „De Gemeenten en haar Gebied”, blz. 19 en vlg.

²⁾ „Nederlandsch Gemeenterecht”, 4e druk, dl. I, blz. 767 en vlg.

f 1500 en het afsluiten van stroomleveringscontracten met grootverbruikers beneden een bepaalde minimum prijs de voorafgaande toestemming noodig heeft van den raad van toezicht, in welk lichaam volgens de statuten één lid van Gedeputeerde Staten zitting moet hebben, maar dat momenteel bestaat uit 4 leden, zijnde de Commissaris der Koningin, twee leden van Gedeputeerde en één van Provinciale Staten.

Men kan nu de vraag opwerpen of genoemde leden van den raad van commissarissen en van den raad van toezicht, als leden van Gedeputeerde Staten, en gekozen door de vertegenwoordigers der Provincie in de vergadering van aandeelhouders, vertegenwoordigers zijn van het provinciaal bestuur of van Provinciale Staten en in hoeverre zij met de wenschen van dit laatste college hebben rekening te houden? Zeker, men kan betoogen, dat zij geen lasthebbers in den zin van het B. W. zijn en misschien, dat zij geen speciale opdrachten in ontvangst hebben te nemen of uit te voeren, maar zonder meer te beweren, dat zij in wezen geen vertegenwoordigers van de provincie zouden zijn, gaat toch zeker te ver. Zij zijn niet voor niets en lid van Gedeputeerde Staten en juist door de(n) vertegenwoordiger(s) der provincie in de algemeene vergadering van aandeelhouders aangewezen om zitting te nemen in het college van commissarissen. Zij vertegenwoordigen evengoed, ja in sterker mate nog, de provincie in dat college en zoo in het bestuur van de N.V. P.G.E.M., als bijv. mutatis mutandis een lid van Provinciale Staten in die Staten zijn kiezers vertegenwoordigt. Ook een statenlid zal hebben rekening te houden met de wenschen en de leidende gedachten van zijn kiezers, met het programma, waarop hij gekozen is, al staat er uitdrukkelijk in de Prov. Wet, dat de leden van Provinciale Staten stemmen zonder last of ruggespraak met hen, die hen benoemen (artikel 72). En wanneer een statenlid tijdens zijn zittingsperiode van partij verandert, dan gebiedt hem een ongeschreven wet vrijwillig zijn zetel beschikbaar te stellen, welke verplichting men niet kan ontkennen, op grond alleen van de omstandigheid, dat bij weigering daartoe er ten slotte geen andere sanctie bestaat, dan zijn niet herkiezing na beëindiging der loopende periode.

In soortgelijken zin worden Gedeputeerde Staten door een meerderheid van Provinciale Staten gekozen en geacht hun gedachten te vertegenwoordigen, en hebben zij als zoodanig zich in het algemeen te houden aan de richtlijnen, die hun ten aanzien van het provinciaal bestuur door de Staten worden aangegeven.

Met zooveel woorden staat er trouwens in de wet, dat Gedeputeerde Staten voor hun dagelijksch beleid aan de Provinciale Staten verantwoording verschuldigd zijn. Kranenburg in het „Nederlandsche Staatsrecht” vat deze bepaling ruim op. „De Gedeputeerden blijven echter, gelijk in het vertegenwoordigend stelsel past, ten volle verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding en uitvoering aan de Staten”, schrijft hij daar, „verantwoordelijk voor hun bestuur ten bate der provincie, zooals de Provinciale Wet uitdrukkelijk zegt in artikel 163”. En nu moge het waar zijn, dat Gedeputeerden strikt genomen moties en wenschen te dien opzichte naast zich kunnen neerleggen, ook Mr. van Leeuwen schrijft toch in zijn commentaar op de Provinciale Wet, dat alleen voor hardhuidigen onder Gedeputeerde Staten op het niet in acht nemen van voornoemde moties of wenschen in laatste instantie als sanctie de niet-herkiezing staat. Daarmede is tevens gezegd, dat er wel degelijk een soort conventie, een gewoonte- of behoorlijksrecht bestaat, dat voorschrijft met de op juiste wijze geuite wenschen van Prov. Staten op dit gebied rekening te houden. Door het niet te doen zoude overigens het regeeren voor Gedeputeerde Staten er niet gemakkelijker op worden.

Waar het nu een zoo belangrijke aangelegenheid betreft als de electriciteitsvoorziening, daar is het zeker niet te verdedigen Provinciale Staten buiten te willen sluiten of hun bevoegdheden binnen te enge grenzen te willen brengen. In dit verband moge erop gewezen worden, dat het m.i. ook minder juist is, dat in de statuten van de P.G.E.M. de vertegenwoordiging van de provincie in de algemeene vergadering van aandeelhouders is opgedragen aan één of meer door Gedeputeerde Staten aan te wijzen personen. Immers behoort wel volgens artikel 154 van de Provinciale Wet het beheer van de provinciale eigendommen tot de bevoegdheden van Gedeputeerden, maar in een statutenwijziging, waartoe door de algemeene vergadering van aandeelhouders volgens artikel 33 der statuten bij gewone meerderheid van stemmen kan worden besloten, is toch meer dan alleen een beheersdaad opgesloten. Hieraan kunnen zóó ver strekkende gevolgen voor de provinciale aandelen en de daaruit voortvloeiende bevoegdheden zijn verbonden, dat veeleer van een beschikkingsdaad moet worden gesproken. En de beschikking over de provinciale eigendommen is aan de Provinciale Staten opgedragen. Men kan dan ook gereedelijk de gevolgtrekking maken, dat bij het ontwerpen der statuten der P.G.E.M. de gedachte heeft voorgezet, dat de vertegenwoordigers der provincie in de aandeelhoudersvergadering en zoo ook Gedeputeerde Staten in de hoogste mate met de wenschen en opmerkingen der Provinciale Staten in deze zouden rekening houden.

Bij de Overijsselsche Electriciteitsmaatschappij, de N.V. „IJsselcentrale” heeft men de juistheid van deze gedachtengang erkend door in de statuten te bepalen, dat het stemrecht voor de provincies en gemeenten, die aandeelhouder zijn, wordt uitgeoefend door een gemachtigde van de Staten of van den Gemeenteraad, van welke machtiging schriftelijk moet blijken. (Art. 20).

Uit dit alles vloeit voort, dat men scherp in acht heeft te houden de scheiding tusschen zuivere overheidsbedrijven in N.V.-vorm en werkelijk gemengd-publiek-private bedrijven, opdat men niet tot onzuiverheden kome. Heeft men een overheidsbedrijf, in publiekrechtelijken of privaatrechtelijken vorm gegoten, men handhave dan de zuivere overheidsmacht zooveel mogelijk en men verschuive niet de verantwoordelijkheden door aan Gedeputeerde Staten te geven, wat der Provinciale Staten is. Wenscht men daarentegen commercialiseering van het bedrijf, inmenging en bijstand van het particulier initiatief en van het private kapitaal, alsmede beperking van de overheidsmacht tot bepaalde in statuten en contract van samenwerking te bepalen grenzen, men kiese de gemengde onderneming.

Mr. Dr. J. M. DE MOOR.

* * *

N a s c h r i f t. Mijn geachte opponens merkt zéér terecht op, dat de kwestie der inmenging van Provinciale Staten in de gestie van een bedrijf als de P.G.E.M. er een is van wenschelijkheid en van strikte bevoegdheid. Of hij zelf intusschen deze onderscheiding wel voldoende in het oog heeft gehouden bij zijn betoog, acht ik zéér de vraag, zooals hieronder zal blijken.

Op het gebied der wenschelijkheden zal ik Mr. Dr. de Moor niet volgen, aangezien dit buiten het bestek van mijn artikel ligt. Ik mag echter opmerken, dat waarschijnlijk velen, die door persoonlijke ervaring met dit probleem te doen gehad hebben, wel met mij naast de beschouwingen van den schrijver over de wenschelijkheid om Provinciale Staten zooveel mogelijk zeggingschap over de interne aangelegenheden van lichamen als de P.G.E.M. te geven, een vraagteeken gezet zullen hebben; in het bijzonder op grond van overwegingen van bedrijfshuishoudkundigen aard. Is het, alle staatsrechtelijke beschouwingen over de positie van Provinciale Staten daargelaten, voor het

belang van een dergelijk bedrijf bevorderlijk, dat ten allen tijde zooveel mogelijk Provinciale Staten of hunne individueele leden zich met den dagelijkschen gang van zaken, dien zij slechts zelden uit eigen aanschouwing en onderzoek zullen kennen, mogen bemoeien? Ik ben niet al te zeer bevreesd voor het antwoord van de practijk!

Mr. Dr. de Moor onderscheidt drieërlei bedrijfsvorm in verband met de publiekrechtelijke lichamen: het zuivere overheidsbedrijf, het overheidsbedrijf in den N.V.-vorm, en het gemengde bedrijf. Hij beweert deze onderscheiding consequent te moeten volhouden, doch noemt zelf een klein eindje verder den tweeden vorm een „volledig en volwaardig overheidsbedrijf”. Waar blijft in deze opvatting het consequente onderscheid?

Doch is de opvatting zelve juist? De schrijver beroept zich op de autoriteit van Oppenheim en Struycken. Het geciteerde werk van laatstgenoemde was bij het schrijven niet onder mijn bereik; bij Oppenheim heb ik echter, ook na herhaalde lezing, met den besten wil ter wereld geen woord ter verdediging van de opvattingen van Mr. Dr. de Moor kunnen ontdekken. Wel wordt een scherpe philippica gehouden tegen den N.V.-vorm in dit verband, waar volgens Oppenheim slechts het zuivere overheidsbedrijf op zijn plaats is; doch is juist deze afkeer niet het klaarste bewijs, dat N.V. en overheidsbedrijf voor den schrijver toch nog niet hetzelfde zijn?!

De onderscheiding in drieën is dan ook juridisch niet vol te houden; de tweede categorie behoort in de derde ondergebracht te worden, zoodat dan slechts het zuivere overheidsbedrijf als onderdeel der publieke huishouding tegenover de naamloze vennootschap als privaatrechtelijke bedrijfsorganisatievorm wordt gesteld. Heeft het publiekrechtelijke lichaam dezen laatsten vorm gekozen, hetzij met, hetzij zonder deelname van particulieren, dan moet het ook de juridische consequenties van haar keuze aanvaarden. En deze zijn, zoals ik in mijn artikel heb uiteengezet.

Dit neemt natuurlijk niet weg, dat zoowel directie als Gedeputeerde Staten en hunne vertegenwoordigers in de algemeene vergadering der N.V. in den regel verstandig zullen doen om het oor te leenen aan redelijke verlangens van Provinciale Staten. Indien mijn geachte oppositieners denkt, dat ik het hiermede niet eens ben, strijdt hij tegen windmolens. Mijn eenige beoog was, dat *stricto jure* de bevoegdheidssfeer der Staten binnen de door mij aangegeven enge grenzen ligt. Het verwijt, dat ik hierdoor de evidente bedoeling van de statuten der P.G.E.M. geweld aangedaan zou hebben, acht ik niet gerechtvaardigd; toegankelijkheid voor redelijke verlangens der Provinciale Staten is ook in mijne uiteenzetting een practisch *sous-entendu*, terwijl anderzijds het zeker de opzet van de P.G.E.M. niet is geweest, dat Provinciale Staten zich met allerlei interne quaestietjes van zeer ondergeschikt belang zouden gaan bemoeien. Op dit gebied is mijn verschil met Mr. Dr. de Moor er waarschijnlijk eerder een van accent dan van beginsel: hij voelt meer voor den invloed van Provinciale Staten dan ik, doch ons verschil is slechts *quantitatief*.

Anders is het bij de beoordeeling van de positie van leden van het college van Gedeputeerde Staten als commissaris der P.G.E.M. Mr. Dr. de Moor verliest hierbij uit het oog, dat deze personen wellicht gekozen zijn en zitting hebben om hun qualiteit als Gedeputeerde, doch geenszins in die qualiteit. Wel wordt van hen natuurlijk verwacht, dat zij in het bijzonder voor het belang der provincie zullen waken, doch hiermede *vertegenwoordigen* zij deze nog niet. Ik handhaaf in dezen dan ook volledig mijne opvatting.

Hetzelfde geldt voor de vraag, of de vertegenwoordiging van de provincie in de algemeene vergadering door personen vanwege Gedeputeerde of van Provinciale Staten moet geschieden, en of in verband hiermede de bepalingen in de statuten der P.G.E.M., dan

wel de door Mr. Dr. de Moor geciteerde regeling uit de statuten der N.V. IJsselcentrale juist geacht moeten worden. Mijn geachte oppositieners wil in de rol van den provincialen vertegenwoordiger geen beheer, doch beschikking over het provinciale eigendom zien, en op dien grond de vertegenwoordiging van Provinciale, en niet ex art. 154 der Provinciale Wet van Gedeputeerde Staten doen uitgaan. Dit nu lijkt mij een ernstige misvatting. De schrijver wijst op statutenwijzigingen en de consequenties daarvan; doch vergeet hij daarbij niet ten ééne male, dat hetgeen de vertegenwoordiger der provincie namens haar met de aandelen doet uitsluitend ermee *stemmen* is? Mr. Dr. de Moor heeft waarschijnlijk gedacht aan besluiten tot statutenwijziging in den vorm van afschrijving van kapitaal e.d., waardoor de nominale waarde der provinciale aandelen verminderd wordt; hierin meent hij dan een beschikking erover in tegenstelling tot een beheer te zien. Hij bedenke echter, dat de waardevermindering der aandelen in dezen niet door den provincialen vertegenwoordiger, doch door de algemeene vergadering der N.V. geschiedt: de vertegenwoordiger stemt slechts over het besluit, doch het wordt door de algemeene vergadering genomen. Dat de provincie hierin de doorslaande meerderheid der stemmen bezit, doet juridisch niets ter zake. Onverschillig welk besluit genomen wordt, zal de rol van den provincialen vertegenwoordiger zich derhalve uitsluitend tot stemmen bepalen; en waar het uitoefenen van het stemrecht op de aandelen een vorm van gebruik ervan is, en gebruiken ongetwijfeld onder beheer, en niet onder beschikking valt, zal de vertegenwoordiger der provincie in de algemeene vergadering der N.V. ex art. 154 der Provinciale Wet door Gedeputeerde Staten benoemd moeten worden. De door mijn geachte oppositieners zoozeer voorgestane bepaling in de statuten der N.V. IJsselcentrale is derhalve met de Provinciale Wet in strijd.

Mr. Dr. D. J. SANNES.

Zutphen, April 1927.

LOONEN EN LOONSVERHOUDINGEN TWEDE HALFJAAR 1926.

Door het Bureau van Centraal Overleg te Haarlem zijn wederom gegevens verzameld over de loonen en loonsverhoudingen van meerderjarige mannelijke werklieden. De gegevens betreffen thans 48.866 werklieden in dienst van 271 ondernemingen, de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Utrecht, benevens de bovengrondsche arbeiders in het Mijnbedrijf in Limburg. In totaal dus ruim 55.000 arbeiders. De cijfers voor Amsterdam zijn verzameld door bemiddeling van het Plaatselijk Overleg (secr. Dr. J. Regtdoorzee Greup).

Het mag zeer zeker tot voldoening strekken, dat door de welwillendheid van het Gem. Stat. Bureau dit keer ook vergelijkbare cijfers konden worden opgenomen van de gemeentewerklieden te Utrecht.

De werklieden zijn verdeeld in drie vakgroepen: 1, geschoolden; 2, geoeffenden en 3, ongeschoolden, volgens de methode aangegeven in de Handleiding met Vaklijst voor de loonsvergelijking tusschen verschillende bedrijfstakken.¹⁾ Voor belangstellenden is deze Handleiding te verkrijgen bij het bureau van Centraal Overleg, Schotersingel 9, Haarlem. Van deze vakgroepen is, overeenkomstig de methode, aangegeven in de genoemde handleiding, het gemiddeld *uurinkomen* berekend door het totale inkomen over het tweede halfjaar 1926 (loon plus bijverdiensten volgens opgave van de R.V.B. sub 8) te deelen door het totaal aantal gedurende dat tijdvak gewerkte uren, (gewone uren plus overuren). De kosten der sociale voorzieningen (ziekengeld, verlof etc.) zijn dus niet bij het *uurinkomen* inbegrepen.

¹⁾ Zie hiervoor o.a. het artikel van den heer M. Triebels in E.-S. B. van 5 Augustus 1925.

Amsterdam. De gegevens hebben betrekking op 165 ondernemingen en de gem. Amsterdam met totaal 18770 werkl.

Amsterdam, 2e halfjaar 1926.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Bouwwakken	55	824	434	119	271	91	88	84
Gemeente Amsterdam ¹⁾	—	8548	2846	4489	1213	89½	86	81
Brouwersbedrijf	4	692	198	317	177	86	76	68
Drukkersbedrijf	20	816	616	—	—	79	—	—
Boekbindersbedrijf	11	312	201	111	—	78½	65	—
Kuipers- en kistenmakersbedrijf	3	151	53	76	22	78	77	74
Havenbedrijf	33	1792	—	1792	—	—	72	—
Houtbedrijf	11	342	98	90	154	76	70	66
Metaalindustrie	14	4183	2328	1154	701	76	69	59
Diverse fabriekmatige bedrijven ²⁾	13	1310	193	479	638	75	68	67

¹⁾ Uurinkomen over het geheele jaar 1925 van de mannelijke werklieden: De bijdrage van de werklieden voor pensioen (8½ pCt. van het loon) is van het bedrag niet afgetrokken.

²⁾ Tot deze groep behooren: 1 superfosfaatfabriek, 1 chi-

ninefabriek, 1 zwavelzuurfabriek, 1 asfaltfabriek, 1 soda-fabriek, 2 verffabrieken, 1 blikfabriek, 1 kabelfabriek, 1 meelfabriek, 1 likeurstokerij, 1 zuivelfabriek en 1 cacao-fabriek.

Rotterdam. De gegevens hebben betrekking op 31 ondernemingen en de gem. Rotterdam met totaal 16499 werkl.

Rotterdam, 2e halfjaar 1926.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Brouwersbedrijf	2	570	102	363	105	88½	77½	70
Gemeente Rotterdam ³⁾	—	4696	1230	1978	1488	82	75	68
Boekbindersbedrijf	5	52	40	12	—	76	61	—
Houtbedrijf	2	200	47	46	107	73	67½	62
Diverse fabriekmatige bedrijven ⁴⁾	5	205	31	74	100	71	59	56
Metaalindustrie ⁵⁾	17	10776	5042	2098	2826	68	64	53

³⁾ Mannelijke werklieden bij een 14-tal gemeentebedrijven en -diensten. De bijdrage van de werklieden voor pensioen (6½ pCt. van het loon) is van het bedrag niet afgetrokken.

⁴⁾ Tot deze groep behooren: 1 chemicaliënfabriek, 2 verffabrieken, 1 papierwarenfabriek en 1 zuivelfabriek.

⁵⁾ Hierbij 2 ondernemingen te Schiedam.

Utrecht. De gegevens hebben betrekking op 31 ondernemingen en de gem. Utrecht met totaal 3638 werkl.

Utrecht, 2e halfjaar 1926.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Centrale werkplaatsen ⁶⁾	1	609	361	134	114	85	78½	67½
Gemeente Utrecht ⁷⁾	—	793	244	350	199	82	73	66
Bakkersbedrijf	1	47	14	33	—	75½	69	—
Boekbindersbedrijf	6	67	51	16	—	72	56	—
Drankindustrie	2	25	3	16	6	70	59	46
Metaalindustrie ⁸⁾	9	1535	793	416	326	64	53	49
Chemische industrie ⁹⁾	5	334	37	92	205	63	59	53½
Houtbedrijf	2	58	15	20	23	63	57	48
Diverse fabriekmatige bedrijven ¹⁰⁾	5	170	32	87	51	60	53	47

⁶⁾ Onder gemiddeld uurinkomen wordt hier verstaan het gemiddeld uurloon per uitbetaald uur vermeerderd met den gemiddelden kindertoeslag per uitbetaald uur en de gemiddelde overwerkverdiensten per gewerkt uur. De bijdrage voor pensioen (8½ pCt. van het loon) is niet van het bedrag afgetrokken.

⁷⁾ Uurinkomen over het geheele jaar 1925. Niet opgenomen dat van het rijdend trampersoneel. De bijdrage van

de werklieden voor pensioen (5 pCt. van het loon) is van het bedrag niet afgetrokken.

⁸⁾ Hierbij 1 onderneming te Hilversum.

⁹⁾ Tot deze groep behooren: 1 zeepfabriek, 2 asfaltfabrieken, 1 beenzwartfabriek en 1 loodwitfabriek.

¹⁰⁾ Tot deze groep behooren: 1 papierwarenfabriek, 1 margarinefabriek, 1 gietverpakkingsfabriek en 2 ondernemingen in bouwmaterialen.

Haarlem. De gegevens hebben betrekking op 21 ondernemingen met 3329 werklieden.

Haarlem, 2e halfjaar 1926.

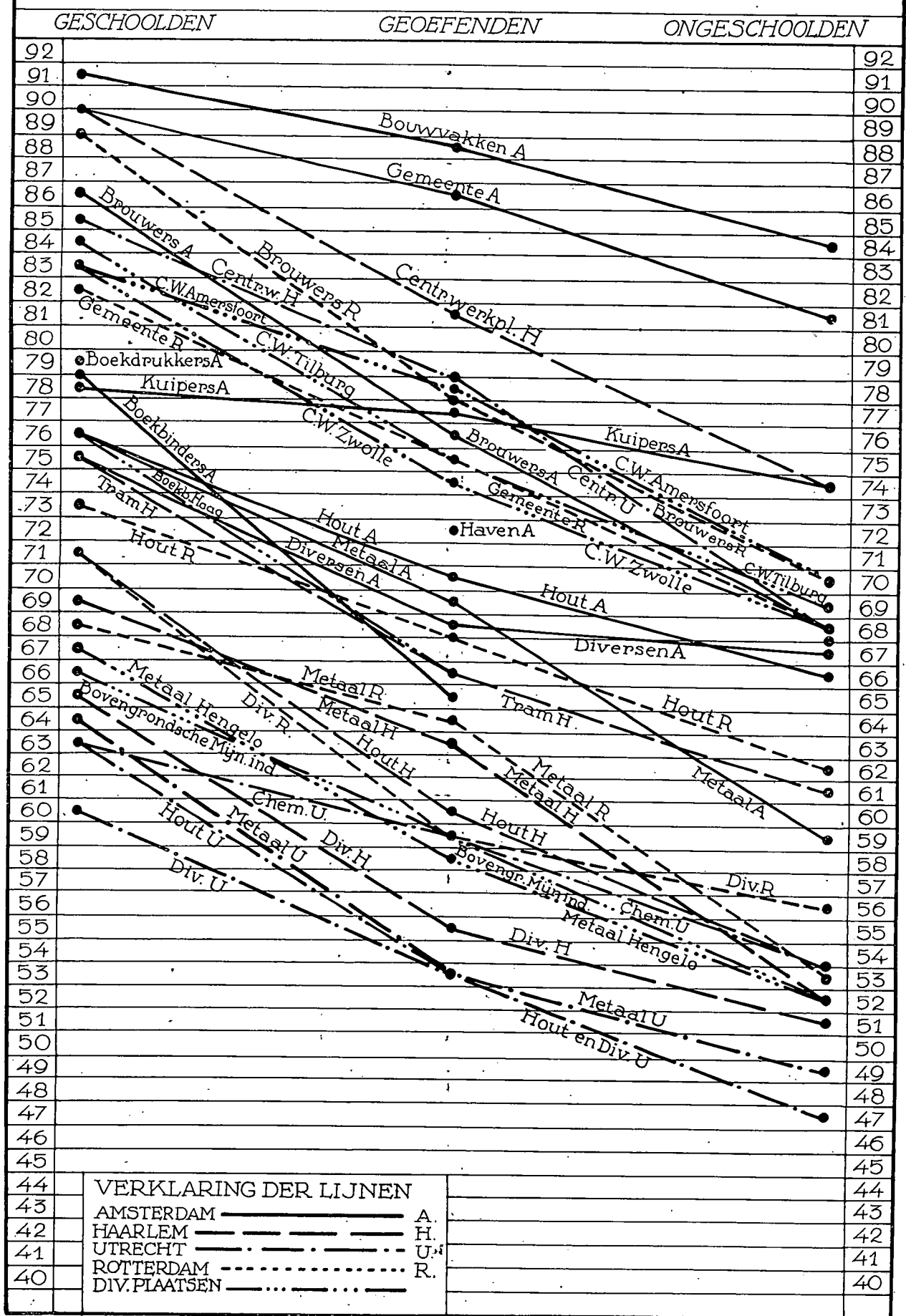
	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Centrale werkplaatsen ¹¹⁾	1	912	658	116	138	89½	81	74
Bakkersbedrijf	2	30	9	18	3	75	70	52
Tramwegen	1	407	52	298	57	75	66	61
Boekbindersbedrijf	3	20	13	7	—	74	56	—
Houtbedrijf	2	24	7	5	12	71	60	53½
Metaalindustrie	7	1233	601	374	258	69	63	52
Zuivelfabriek	1	75	4	21	50	66	63	56
Diverse fabriekmatige bedrijven ¹²⁾	4	328	86	71	171	65	55	51

¹¹⁾ Onder gemiddeld uurinkomen wordt hier verstaan het gemiddeld uurloon per uitbetaald uur, vermeerderd met den gemiddelden kindertoeslag per uitbetaald uur en de gemiddelde overwerkverdiensten per gewerkt uur. De bijdrage voor pensioen (8½ pCt. van het loon) is niet van het bedrag afgetrokken.

¹²⁾ Tot deze groep behooren: 1 zeepfabriek, 1 margarinefabriek, 1 cacao-fabriek en 1 verffabriek.

Diverse plaatsen. Ook ditmaal is de rubriek diverse plaatsen voortgezet.

GEMIDDELD UURINKOMEN VAN MEERDERJARIGE MANNELIJKE WERKLIEDEN OVER HET TWEEDE HALFJAAR 1926 TE AMSTERDAM, HAARLEM, UTRECHT, ROTTERDAM EN DIVERSE PLAATSEN.

Diverse plaatsen, 2e halfjaar 1926.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Centr. werkplaatsen te Amersfoort ¹³⁾ .	1	285	159	89	37	83	78	70
" " " Tilburg ¹³⁾	1	1154	816	140	188	84	75	69
" " " Zwolle ¹³⁾	1	975	676	117	182	83	74	68
Metaalindustrie Hengelo.....	5	2590	1291	921	378	67	58	52
" " Dordrecht.....	10	1473	348	959	166	62	53	43
Boekbinders Den Haag.....	5	153	117	36	—	76	66	—
Mijnindustrie Limburg (bovengr. arb.) ¹⁴⁾	—	985674 ¹⁴⁾	235700	287519	462455	66	59	52

¹³⁾ Onder gemiddeld uurinkomen wordt hier verstaan het gemiddeld uurloon per uitbetaald uur, vermeerderd met den gemiddelden kindertoeslag per uitbetaald uur en de gemiddelde overwerkverdiensten per gewerkt uur. De bijdrage

voor pensioen (8½ pCt. van het loon) is niet van het bedrag afgetrokken.

¹⁴⁾ Aantal diensten (van 8 uur) gedurende het tweede halfjaar 1926.

Evenals vorige keeren zijn ook thans weer de cijfers van de omvangrijkste bedrijfstakken vereenigd in een grafiek. Links is het uurinkomen der geschoolden, in het midden dat der geoeffenden en rechts dat der ongeschoolden uitgezet. (In verband met de afmetingen vangt de grafiek met 40 ct. aan). Er is zoodoende een gemakkelijk overzicht verkregen van het loonpeil, terwijl de schuimte van de lijnen een maat is voor de verhouding van het uurinkomen der 3 vakgroepen. De niet in de grafiek opgenomen bedrijfstakken kunnen door hen, die zich daarvoor in het bijzonder interesseeren, gemakkelijk in de grafiek teekend worden. Werkgevers, die het uurinkomen van hunne onderneming willen vergelijken met het algemeene loonpeil, kunnen dit in de grafiek aangeven en dan de verbindingslijn bijv. met rooden inkt teekenen, zoodat zij in een oogopslag een indruk krijgen van de verhoudingen.

Ten slotte hebben wij uit de gegevens, die tot nog toe werden gepubliceerd, een overzicht opgesteld van de loonbeweging sinds 1923. Wij hebben de cijfers, die door verschillende omstandigheden niet met de vroeger gepubliceerde vergelijkbaar waren, daarbij wegge laten. Daardoor werd op sommige plaatsen het overzicht niet geheel compleet, doch voor alles moet worden vermeden, dat uit de cijfers verkeerde conclusies getrokken zouden kunnen worden.

De invloed van de betrokken cijfers kan worden afgeleid uit de gegevens omtrent het aantal werklieden over het 2de halfjaar 1926 in de bovenstaande tabellen.

Plaats en bedrijfstak	Vakgroep.	Uurinkomen in cts.							
		1ste halfj. 1923	2de halfj. 1923	1ste halfj. 1924	2de halfj. 1924	1ste halfj. 1925	2de halfj. 1925	1ste halfj. 1926	2de halfj. 1926
Amsterdam. Bouwvakken	1	107	103	95	91	92	91 ⁵	92 ⁵	91
	2	—	—	—	87	87	89	90	88
	3	96	95	88	85 ⁵	86	86	87	84
Kuipers- en Kistenm.....	1	80	78	80	81	80	81	80	78
	2	85	77	77	77	75	78	78	77
	3	78	73	73	77	75	76	75	74
Houtbedrijf..	1	77	75	75	77	79	78	78 ⁵	76
	2	71	70	70	71	72	72	71	70
	3	65	65	65	65	65	65	64	66
Brouwers-bedrijf....	1	—	—	—	88	88	87	87	86
	2	—	—	—	77	78 ⁵	77	76 ⁵	76
	3	—	—	—	68	70	68	68 ⁵	68
Havenbedrijf.	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	70	69	67 ⁵	68	70	70	71	72
	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Metaal-industrie..	1	76	75	72	71	72	74	74	76
	2	66	66	63	63	65	67	67	69
	3	57	58	55	55	55	57	58	59
Div. Fabr.-m. bedr. ...	1	81	81	75	75	73	74	76	75
	2	66	67	66	66	68	68	68	68
	3	65	68	65	66	63	66	64	67
Boekbinders-bedrijf....	1	76	78	77	78	77	76	75	78 ⁵
	2	65	65	66	67	66	60 ⁵	60 ⁵	65
	3	—	—	—	—	—	—	—	—

Gemeente-werklieden	1	91 ⁵	91 ⁵	89	89	89 ⁵	89 ⁵	—	—
	2	89 ⁵	89 ⁵	86 ⁵	86 ⁵	86	86	—	—
	3	85	85	81	81	81	81	—	—
Rotterdam. Metaal-industrie..	1	68	63	59	61	60	63	65	68
	2	62	58	54	55	56	61	62	64
	3	53	46	46	46	45	50	51	53
Houtbedrijf..	1	—	73	—	71	70	73 ⁵	71 ⁵	73
	2	—	69	70	65	67	67 ⁵	67	67 ⁵
	3	—	59	59	58	61	64 ⁵	61	62
Div. Fabr.-m. bedr. ...	1	—	70	71	70	68	71	70 ⁵	71
	2	—	63	61	62	57	59	58	59
	3	—	58	56	54	50	52 ⁵	53	56
Gemeente-werklieden	1	—	—	—	—	83	81 ⁵	79 ⁵	82
	2	—	—	—	—	78 ⁵	76	73 ⁵	75
	3	—	—	—	—	73	68	67 ⁵	68
Brouwers-bedrijf....	1	—	—	—	89	88	89	88 ⁵	88 ⁵
	2	—	—	—	79	79	78 ⁵	79	77 ⁵
	3	—	—	—	71	73	70 ⁵	72	70
Utrecht. Metaal-industrie..	1	64	65	61	60	60	64	60	64
	2	55	55	53	52	53	55	53	53
	3	46	47	46	46	46	48	47	49
Centrale werkpl....	1	—	—	—	85	86	85	86	85
	2	—	—	—	77	78	78	79 ⁵	78 ⁵
	3	—	—	—	70	70	70	70 ⁵	67 ⁵
Houtbedrijf..	1	—	68	61	61	62	61 ⁵	62 ⁵	63
	2	—	66	59	56	54	57	57	53
	3	—	55	49	48	45	48	48	47
Chemische industrie..	1	—	69	62	65	65	66	64	63
	2	—	65	60	64	61	61 ⁵	62	59
	3	—	56	54	54	54	54	53 ⁵	53 ⁵
Div. Fabr.-m. bedr. ...	1	—	—	62	59	59	58 ⁵	59	60
	2	—	—	59	56	56	55	57	53
	3	—	—	50	49	48	48	47 ⁵	47
Drank-industrie..	1	—	69	72	69	69	70	70	70
	2	—	60	60	59	60	58 ⁵	59	59
	3	—	48	49	49	48	47	47	46
Haarlem. Centrale werkpl. ...	1	100	94	87	88	89	89	89 ⁵	89 ⁵
	2	94	88	81	81	81	81	81	81
	3	86	80	75	75	75	75	74 ⁵	74
Metaal-industrie..	1	69	67	63	65	64	66	66	69
	2	62	60	57	59	57	59	60	63
	3	53	53	48	46	46	46	50	52
Trambedrijf..	1	—	80	76 ⁵	75 ⁵	75 ⁵	75	75	75
	2	—	72	68	67	67	66	66	66
	3	—	65	62	61 ⁵	61 ⁵	61	61	61
Bakkersbedr.	1	—	85	83	79	77	75	78	75
	2	—	69	69	70	69	70	68	70
	3	—	—	—	—	—	—	53	52
Div. Fabr.-m. bedr. ...	1	—	68	69	68	73	72	67	65
	2	—	55	56	62	62	58	54	55
	3	—	—	54	56	53	55	53	51
Zuivelbedrijf	1	—	—	67	66	66 ⁵	66	66 ⁵	66
	2	63	62	63	63	63	59	63	63
	3	57	56	57	56 ⁵	58	56	57	56
Houtbedrijf..	1	97	—	96	81	—	75	76	71
	2	80	—	70	65	—	73	63 ⁵	60
	3	57	—	57	55	—	48	52	53 ⁵
Boekbinders-bedrijf....	1	—	—	73	74	72	71	72 ⁵	74
	2	—	—	—	—	—	55	55	56
	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Dordrecht. Metaal-industrie..	1	65	62	59	59	59	61	61	62
	2	55	54	52	52	52	52	52	53
	3	47	46	41	42	42	42	42	43

Hengelo.	{	1	68	68	64	63	64	66	68	67
Metaal- industrie..	{	2	59	59	57	54	56	59	59	58
	{	3	51	52	51	49	50	52	53	52
Zwolle.	{	1	—	—	—	—	81	82	83	83
Centrale werkpl. ...	{	2	—	—	—	—	73	74	74	74
	{	3	—	—	—	—	65 ⁵	65 ⁵	67 ⁵	68
Tilburg.	{	1	—	—	—	—	84	84	84	84
Centrale werkpl. ...	{	2	—	—	—	—	75 ⁵	75	74 ⁵	75
	{	3	—	—	—	—	68	68 ⁵	68 ⁵	69
Amersfoort.	{	1	—	—	—	—	85	85	85	83
Centrale werkpl. ...	{	2	—	—	—	—	76 ⁵	77	77	78
	{	3	—	—	—	—	70	71	71	70

Haarlem, April 1927.

I. B. BÖLGER.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.**DE ECONOMISCHE VOORUITZICHTEN
VAN OOSTENRIJK.**

Minister Dr. Victor Kienbock te Weenen schrijft ons:

Leder, die zich een juist oordeel wil vormen over den huidige economischen toestand van Oostenrijk en zijn vooruitzichten voor de naaste toekomst, dient zich in de eerste plaats helder te realiseren, hoe de economische toestand was direct na de ineenslorting van het oude Oostenrijk en in de daarop volgende jaren. Deze toestand werd gekenmerkt door de verbroekeling van een gemeenschap van meer dan 50 miljoen menschen, die in economisch opzicht een gesloten geheel vormden, in een aantal politiek onafhankelijke nieuwe staten.

Deze nieuwe staten hebben hun natuurlijk streven naar een nationale huishouding, die zich beperkt tot het gebied van den nieuwen staat, doorgevoerd ver buiten de proporties, die op grond van economische principes te rechtvaardigen zijn, dank zij een begrijpelijk, doch bovenmatig zelfbewustzijn, nieuwen staten eigen. Door zoo te handelen hebben zij tijdelijk alle economische banden volledig verbroken door handelspolitieke en administratieve maatregelen. Ofschoon deze staten door een dergelijke handelwijze zichzelf meer nadeel dan voordeel toebrachten, was toch het grootste slachtoffer de jonge Oostenrijksche republiek, die binnen haar grenzen slechts een klein en volkomen onvoldoende hoeveelheid agrarische en industriele grondstoffen had behouden, doch die anderzijds een sterk ontwikkelde, volledige industrie en een economische en administratieve organisatie bezat; die was ingesteld op een bevolking van 50 miljoen zielen.

Dit was natuurlijk een ondragelijke toestand voor een nieuw-geschapen staat, die bovendien volslagen uitgeput was door den oorlog en die bij het verdrag van St. Germain, dat aan den oorlog een einde maakte, met buitensporig hooge lasten was beladen. De erkenning van dezen toestand kwam reeds tot uitdrukking in de begeleidende nota, die aan het verdrag van St. Germain was toegevoegd. Zij werd nog versterkt door de ondervinding van de volgende jaren gedurende de pogingen, die aanvankelijk met onvoldoende middelen werden ondernomen om dezen nieuwgevormen staat nieuw leven in te blazen. Nog meer dan drie jaren moesten voorbijgaan vóór de grootscheepsche internationale steunactie, georganiseerd door den Volkenbond, in samenwerking met een poging tot herstel, die steunde op de geweldige krachten, die de staat nog in zichzelf bevatte, erin slaagde Oostenrijk op de been te helpen, zoodat de mogelijkheid van een onafhankelijk bestaan als staat in de toekomst met eenige zekerheid kon worden aangenomen.

Het eerste jaar van de z.g. herstelperiode (d.i. 1923) had in de eerste plaats een spoedige opleving ten gevolge van de vitale krachten, die zolang waren onderdrukt. De terugkeer van het vertrouwen in den staat en in zijn toekomst veroorzaakte een toevloed van vreemd kapitaal en bracht het eigen kapitaal,

dat de wijk had genomen naar het buitenland, weer terug. Het gevolg was een algemeene stijging van den levensstandaard, een vermeerdering van alle inkomens, ofschoon tegelijkertijd een algemeene stijging van de prijzen plaats vond — de laatste echter aanvankelijk door de toeneming van de inkomens overtroffen. Deze overgangperiode duurde slechts kort. Reeds in het einde van den herfst van 1923 werden de eerste teekenen zichtbaar van de crisis, die was voorbestemd de volgende jaren steeds heftiger te worden en uit te loopen op een juiste waardeering van den Oostenrijkschen economischen toestand en de moeilijkheden, die de ontwikkeling van Oostenrijk nog te wachten stonden.

Ik zal hier niet in den breede uitweiden over de internationale economische factoren, die eveneens een beslissenden invloed hadden op de ontwikkeling in Oostenrijk, doch ik zal mij beperken met erop te wijzen, dat Oostenrijk meer dan enig ander land in Europa ten gevolge van zijn toestand en de structuur van zijn bedrijfsleven noodzakelijkerwijze door de algemeene Europeesche crisis werd getroffen. Ik voel mij echter op dit punt gedwongen de binnenlandse zijde van Oostenrijks economischen opbouw te schetsen en daardoor een beeld te geven van den tegenwoordigen toestand en zijn toekomstige ontwikkeling.

Het spoedige herstel, dat te voorschijn werd geroepen door het teruggekeerd vertrouwen en de terugvloeiing van het kapitaal, dat belegging zocht in Oostenrijk, mocht ons de oogen niet doen sluiten voor het feit, dat de grondslag van onze productie nog steeds even ontoereikend bleef en ons sociaal herstel nog steeds zijn natuurlijke proporties miste. De essentiele moeilijkheid was de productie te veranderen en te ontwikkelen en den maatschappelijken opbouw terug te brengen op een natuurlijken en duurzamen grondslag.

De eerste taak, die het herstelwerk wachtte, was de wederinvoering van een stabiel ruilmiddel, dat beschouwd mag worden als de zedelijke basis van iedere huishouding, onverschillig of het geldt den staat of den particulieren ondernemer. Aangezien de bron der inflatie in Oostenrijk evenals elders was, dat een deel van de staatsuitgaven niet door de gewone inkomsten werden gedekt, was het in de eerste plaats zaak om de begrooting van de Federatie te doen sluiten. Onderstaande cijfers toonen aan, dat dit met succes werd volbracht, dank zij een reorganisatie van de administratie, zonder dat men in aanzienlijke mate zijn toevlucht hoefde te nemen tot de internationale leening, die voor dit doel aan Oostenrijk was toegestaan.

In overeenstemming met de voorstellen van het plan van herstel, dat afwijkt van de schattingen volgens de wet op de begrooting, voor zoover het nettocijfers geeft over een aantal begrotingsjaren, waren de ontvangsten en uitgaven gedurende de jaren in kwestie als volgt:

Begrotingsjaar	Uitgaven	Ontvangsten	Tekort	Surplus	Productieve beleggingen	Totaal	
						Tekort	Surplus
(miljoenen Schillings)							
Werkelijke resultaten	1923	779.6	697.4	82.2	—	76.0	158.2
	1924	810.0	900.6	—	90.6	103.6	13.0
	1925	741.4	908.5	—	167.1	90.6	—
							76.5

Wat betreft de begrooting van 1926 is de toestand, voor zoover die op het oogenblik valt te overzien, als volgt:

	in miljoenen Schillings	
Inkomsten	949,49	
Uitgaven	844,63	
Surplus	104,86	
Uitgaven voor kapitaalbeleggingen	135,58	
Tekort	30,72	

Dit deficit is gedekt door de bedragen, die voor beleggingen gebruikt zijn uit het restant van de Volkenbondsleening van 1923.

De financiën van den staat geven derhalve een gunstig beeld te zien sinds het tweede hersteljaar, zoodat alleen productieve beleggingen, die in waarde toenemen, door de opbrengst van de leening behoeven te worden gedekt. Sinds den 18den November 1922 heeft de staat niet langer geleend van de Centrale Bank, integendeel, van de 256 millioen Schillings, die de staat aan de Centrale Bank schuldig was, zijn in de jaren 1923—26 ongeveer 78 millioen S. (d.i. meer dan 30 pCt.) terugbetaald.

De Oostenrijksche Nationale Bank, die werd opgericht in het begin van het jaar 1923, was derhalve in staat, door zich volledig te onthouden van iedere vermeerdering in de credietverleening aan den staat en door een uitermate voorzichtige credietpolitiek ten opzichte van het economisch leven, de verhouding tusschen de bankbiljettencirculatie en de dekking, van ongeveer 42 pCt. in den aanvang tot ongeveer 60 pCt., te doen toenemen en den koers van het Oostenrijksche geld in verhouding tot andere goudlanden op pariteit te handhaven. De macht van de Oostenrijksche Nationale Bank op het geldwezen en de credietpolitiek, die haar door de Bankwet werd opgelegd, sluiten voor goed een hernieuwde depreciatie van het ruilmiddel uit. Zelfs de heftige schokken ten gevolge van de economische crisis, waaronder Oostenrijk de laatste twee jaar heeft geleden, werden veilig afgewend door koersbeschermende maatregelen, en hetzelfde mag ongetwijfeld voor de toekomst worden verwacht, aangezien zoowel het bestuur van de Centrale Bank als de geheele publieke opinie in Oostenrijk eensgezind zijn, waar het geldt de duurgekochte les van de inflatieperiode voortdurend ter harte te nemen, namelijk: dat een economische nood-toestand nooit hersteld, doch alleen maar verergerd kan worden door een vermeerdering van het ruilmiddel.

Nadat op deze wijze in de inleidende voorwaarden voor den economischen vooruitgang en ontwikkeling voorzien was door een sluitende begrooting en het herstel van een gezond ruilmiddel, zou de nationale economie thans in staat zijn den hierboven aangeduiden weg van aanpassing met vooruitzicht op succes te betreden. De grondslagen van het economisch leven in Oostenrijk zijn: landbouw, boschbouw en houtbewerking, ontginning en bewerking van ijzererts en de economische en aardrijkskundige ligging, die maakt, dat dit land de makelaar is voor den goederenhandel tusschen West- en Oost-Europa en die de oorsprong is van de opslagplaatsen, vervoermiddelen en den geest der bevolking, die voor de vervulling van zulk een makelaarsfunctie noodzakelijk is.

Om ons in de eerste plaats tot den landbouw te bepalen: de totale productie van de vier belangrijkste graansoorten — rijst, tarwe, gerst en haver — bedroeg: in 1000 tonnen:

1922	935
1923	1191
1924	1131
1925	1684
1926	1433

Derhalve steeg gedurende de vijf hierboven met elkander vergeleken jaren (zelfs indien we den abnormaal gunstigen oogst van 1925 buiten beschouwing laten) de productie met meer dan 50 pCt., en dekte, met uitzondering van tarwe, reeds 80 tot 100 pCt. van de totale binnenlandsche vraag naar granen.

De suikerproductie steeg van 1922 tot 1925 van 14.400 ton tot 66.000 ton en dekt dus ongeveer de helft van de binnenlandsche consumptie. De aardappeloogst overtrof reeds in 1925 de hoeveelheid, die noodig was voor binnenlandsch verbruik. Hetzelfde geldt ten opzichte van de melkproductie, terwijl de producten, die uit melk worden bereid en ook vee en vleesch nog op groote schaal moesten worden ge-

importeerd. Ook hier heeft echter een uitgesproken vermeerdering van de productie plaats, hand in hand met de aanpassing aan de veranderde toestanden, die uit een verschuiving in den afzet voortvloeien.

Minder gunstig is de toestand ten opzichte van de productie van andere ruwe materialen en halfabrikaten, die van beslissenden invloed zijn voor het economisch leven van Oostenrijk. Hier wordt de afhankelijkheid van vreemde markten sterk gevoeld. Deze markten zijn gedeeltelijk afgesloten door hoge tariefmuren en werken gedeeltelijk onder gunstiger productievoorwaarden dan Oostenrijk. De toestanden zijn alleen bevredigend in de papier- en de cellulose-industrie. Aan den anderen kant heeft de mijnbouw en vooral de industrie van halfabrikaten en eindproducten in de ijzerbranche zwaar te lijden van de hierboven genoemde omstandigheden. De wijzigingen en aanpassingen, die zoowel in dit bedrijf als in de textielindustrie noodzakelijk zijn, vormen een proces, dat jaren van inspanning zal kosten en groote kapitaalsuitgaven met zich mede zal brengen.

Het meest in het oog vallende, uiterlijke symptoom van dezen toestand is de sluiting van tal van fabrieken na kleinere of grootere verliezen, en het aantal werkloozen, dat sinds December 1924 niet beneden de 100.000 is gedaald. De crisis in de productie heeft zich uiteraard ook voelbaar gemaakt in handel en vervoer en heeft hier dezelfde ongeneeslijke gevolgen meegebracht.

Wanneer wij ondanks al deze symptomen van crisis niettemin met vertrouwen de economische toekomst van Oostenrijk tegemoet zien in de hoop, dat het toppunt van de crisis nu voorbij is en dat het getij in zaken weer gaat rijzen, worden wij in dit opzicht gerechtvaardigd door een terugblik op datgene, wat reeds is volbracht in spijt van de moeilijkste binnenlandsche en buitenlandsche omstandigheden: het sluitend maken van de begrooting zonder een al te zwaren belastingdruk (het is zelfs mogelijk geweest enkele belastingen sinds de inflatieperiode te verlagen); de stabilisatie van het ruilmiddel; het handhaven van een machtige credietorganisatie; de groote vooruitgang in den binnenlandschen landbouw en de pogingen in alle takken van het bedrijfsleven om bezuinigingen aan te brengen. Last, but not least, achten wij zulk een toekomst verzekerd in de vaste overtuiging, dat binnen niet al te langen tijd de economische noodzaak zal dwingen tot die alzijdige, internationale samenwerking bij de Europeesche vraagstukken, die alleen in staat is om het Continent het economisch herstel te brengen, waarnaar men allerwege zoo reikhalzend uitziet.

AANTEKENINGEN.

De hervorming van het Japansche bankwezen.

Het bankwezen in Japan verkeert in een crisistoestand, die de vorige week zelfs leidde tot de instelling van een moratorium. De directe oorzaak schijnt te moeten worden gezocht in de credietverleeningen in verband met de aardbeving, die Japan indertijd teisterde, doch de vraag is van belang of de wezenlijke oorzaken niet dieper liggen en gezocht moeten worden in den opbouw van het Japansche bankwezen. Het feit, dat in September van het vorige jaar door de Japansche regering een commissie werd benoemd om de organisatie van het bankwezen van het land te onderzoeken en wenschelijke verbeteringen voor te stellen, krijgt derhalve een verhoogde beteekenis. In verband daarmee ontleenen wij de volgende passages aan het jongste maandbericht van de Engelsche Midland Bank, die over het onderzoek van de bovengenoemde commissie het volgende schrijft:

Ten einde de strekking van het onderzoek te begrijpen, moet men in het oog houden, dat, afgezien van de centrale instelling, de Japansche banken in drie groepen verdeeld kunnen worden, nl. in bijzondere, gewone en spaarbanken.

De eerste groep bestaat uit instellingen, die, soms met steun van de Regeering, zijn opgericht om eenige speciale functie te verrichten, zooals de verlenging van leeningen op langen termijn aan landbouw en industrie, de financiering van koloniale ondernemingen, of de credietverstrekking aan den handel op het buitenland. De tweede groep is hoofdzakelijk gebaseerd op de bepalingen van de Wet van 1872, die voor een groot gedeelte is opgesteld naar het voorbeeld van de United States National Bank Act van negen jaar vroeger. Dit is het soort banken, waarmede de commissie zich in zijn vroeger onderzoek meer speciaal bezig hield, en thans worden stappen gedaan om eenige der gedane voorstellen bij de wet te regelen.

Een der belangrijkste hiervan is het voorstel een minimum kapitaal voor te schrijven voor alle instellingen, die vallen onder de definitie van den term „bank”. Tegenwoordig is het aantal banken onnoodig groot en het is gewenscht het geheele stelsel te versterken door gedwongen integratie. Einde 1925 waren er 1537 gewone banken in het land, terwijl hun gezamenlijk volgestort kapitaal 1503 miljoen yen, een gemiddelde van minder dan 1 miljoen, en hun geautoriseerd kapitaal bijna $2\frac{1}{2}$ milliard bedroeg. Indien het voorstel der commissie wet wordt, zullen alle banken een geautoriseerd kapitaal moeten hebben van niet minder dan 1 miljoen yen en in sommige staddeelen niet minder dan 2 miljoen. Ofschoon een geruime tijd voor aanpassing aan de wet zal worden toegestaan, is het duidelijk, dat een dergelijke eisch beteekent, dat vele banken hun bestaan moeten verliezen. Het meerendeel hiervan zou echter naar alle waarschijnlijkheid in grootere instellingen worden opgenomen, zoodat de daaruit voortvloeiende versterking van het stelsel als geheel tot stand zou komen zonder eenige ernstige vermindering der credietverleening aan het publiek. Een verdere maatregel, die een grootere stabiliteit tot doel heeft, is de eisch, dat een tiende van de winst van een bank geregeld ter zijde moet worden gelegd voor het reservefonds, totdat een som bereikt is van een gelijk bedrag als het geautoriseerde kapitaal.

Wat het terrein van hun werkzaamheid betreft zal het blijkbaar aan gewone banken, zooals deze nauwkeurig in de voorgestelde wet zullen worden gedefinieerd, verboden zijn zaken te ondernemen, zooals bewaring, die vallen buiten het eigenlijke, nauw-omschreven gebied van het bankwezen. De Minister van Financiën zal gemachtigd zijn een bank op te heffen, terwijl geen nieuw filiaal mag worden opgericht zonder zijn toestemming.

Naast de behandeling van kwesties van individueele organisatie en werkzaamheid, heeft de commissie zich beziggehouden met de betrekkingen tusschen de handelsbanken en de centrale instelling, in het bijzonder met de kwestie der kasreserves. Tot nu toe werd slechts een klein gedeelte in kas gehouden in den vorm van saldo's bij de Bank van Japan. Klaarblijkelijk is de practijk geweest geen grooter saldo bij de centrale bank te behouden dan voor de clearing noodig was. Het blijkt nu, dat de commissie stappen in overweging neemt, welke beoogen de Bank van Japan en de handelsbanken in nauwere relatie te brengen en tegelijkertijd een gezonde en levendige disconto- en acceptenmarkt tot stand te brengen, waardoor de centrale bank in staat zal worden gesteld haar rechten tot controle van het geldwezen beter uit te oefenen. De juiste aard van de toe te passen maatregelen is nog niet bekend, maar in ieder geval is het duidelijk, dat belangrijke wijzigingen in de organisatie van het bankwezen van het land tot stand komen en overdacht worden. In dit opzicht geeft Japan een nieuw blijk van zijn besluit, zijn instellingen gelijken tred te doen houden met de hun gestelde eischen en geen steen op den anderen te laten om te komen tot een geldwezen van modern mechanisme, dat het hoofd kan bieden aan moderne problemen.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1927 No. 1 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De volledige serie omvat 72 artikelen en is verdeeld in vijf groepen. Het onderscheid tusschen de „lange” en de „korte” serie is dit, dat van de 18 extra artikelen der lange serie gedurende 1914—1920 prijzen ontbreken.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen (volledige serie), dat gedurende de jaren 1922—1924 vrijwel op dezelfde hoogte stond (181—180—178), toonde in 1925 een daling van 6 punten, welke zich in 1926 voortzette tot 165. Januari 1927 geeft 162.

Het gemiddelde van de groep textiele goederen staat in 1926 (i.c. 185) ongeveer 23 punten lager dan in 1925 en de voorafgaande drie jaren. Ten opzichte van 1925 is in 1926 een geweldige daling te constateeren van de artikelen calico's (Batavia) 192 tegen 112, Prints (Batavia) 195 tegen 126, Ruwe gestr. drills 208 tegen 158, Ruwe drills 211 tegen 167, gebleekte cambrics 224 tegen 185, Prints (Soerabaja) 225 tegen 189 en Kainpandjang 233 tegen 198. De daling in 1926 werd echter v.n.l. veroorzaakt door het sterk terugloopen van de prijzen van: ruwe supers, gebleekte shirtings, Prints (Soerabaja) en Kainpandjang. Stonden deze artikelen in Januari 1926 op onderscheidenlijk 203, 247, 225 en 233, in Juni waren deze cijfers 195, 232, 175 en 193, om gaandeweg terug te vallen op resp. 163, 197, 159 en 164 in Januari 1927. Het gemiddelde indexcijfer voor de geheele groep is voor Januari 1926 194, voor Juni 1926 183 en voor Januari 1927 175.

Het gemiddelde indexcijfer van de groep metalen is voor Januari 1927 150, tegen 157 voor Januari 1926 en 150 voor December 1926. In Mei '26 daalde het cijfer op 148 in verband met het sterk terugloopen van den prijs van gietijzer met 49 punten. Hoewel echter daarna gaandeweg eenige stijging was waar te nemen voor enkele metaalsoorten, bleek die geen invloed uit te oefenen op het gemiddelde van de geheele groep.

De groep levensmiddelen onderging in de laatste jaren weinig verandering. Het terugloopen van het gemiddelde indexcijfer voor 1926 met 4 punten vond, zooals reeds eerder werd vermeld, zijn oorzaak voornamelijk in de daling van de melkprijzen. Voor Januari 1927 is het gem. i.c. 151. Kedelee is vrijwel op het niveau van 1913 teruggekomen. Was het i.c. van dit artikel in Augustus 1926 nog 120, in September was het 114; de prijs liep langzaam af, zoodat het i.c. in December 104 werd en Januari 1927 101.

Het gemiddelde van de groep Chemicaliën voor 1926 vertoont weinig verschil t.o.v. dat voor 1925. Het gem. i.c. voor Januari 1927 is 152.

Het gemiddelde van de groep diversen was voor 1926 169, voor December 1926 173 en voor Januari 1927 173.

Het algemeene indexcijfer van den geheelen invoer bedraagt voor 1926 165 en voor Januari 1927 162.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen van de korte serie is vijf tot zeven punten hooger dan dat van de lange serie.

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer heeft zich in 1923—1925 op een aanzienlijk hooger niveau bewogen dan in 1920. Nadat in December 1925 het hoogste punt was bereikt, trad een aanzienlijke daling in tot Augustus, dat met 131 22 punten beneden December staat, en waarop verder het i.c. is blijven staan. Deze daling is in hoofdzaak veroorzaakt door het dalen van de prijzen van rubber, maïs en peper.

Rubber. Dit artikel liep in Juni i.c. 65 op pl.m. de helft terug van Januari (i.c. 131) van het vorige jaar. Na in September weder met 5 punten te zijn gestegen, liep het cijfer geleidelijk terug tot 64 in December 1926 om in Januari 1927 67 te worden.

Maïs. Na een aanzienlijke daling in April, welke tot October voortduurde, herstelde zich de prijs van dit product met 34 punten, om in Januari 1927 te komen tot 220.

Witte peper stond het hoogst in Januari van het afgelopen jaar i.c. 217; het laagst in Augustus i.c. 146. In November op 216 teruggekomen, liep dit cijfer in December met 8 punten af en werd in Januari 1927 weder 3 punten lager i.c. 205.

Eerstehandsch suiker, die in Januari 1926 een i.c. had van 146, is met schommelingen gedaald tot 135 in Augustus. Daarna verbeterden zich de prijzen. Het i.c. werd in September 146 en steeg verder tot 177 in December. Voor Januari 1927 is het i.c. 178.

Tweedehandsch suiker bereikte in Juli het laagste punt met 118, sprong in Augustus met 10 naar boven, bleef gedurende de 3 volgende maanden stationnair om in December weder te stijgen tot 154, welk cijfer ook geldt voor Januari 1927.

Tapioca bewoog zich eerst in dalende richting; van i.c. 139 in Januari 1926 kwam dit artikel op 113 in Augustus en September; daarna trad weer een stijging op, zoodat December 126 geeft en Januari 1927 123.

Voor thee zijn de i.c. 215 (Januari 1926), 185 (December 1926) en 162 voor Januari 1927.

Tin heeft in Mei (i.c. 133) gaandeweg een verbetering van prijs ondergaan, zoodat Dec. 1926 153 geeft. Januari 1927 staat weer 4 punten lager.

Katjang idjo had in Januari 1926 een indexcijfer van 173, in Februari 155, April gaf 148 en Juli het hoogste

punt: 166. Sedert December 1926 is het i.c. op 148 blijven staan en is in Januari 1927 weder 143 geworden.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoert. artik.	Tot. groot-hand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levens-middelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	208	166	172	170	175	181	129	170
1923.	208	163	174	170	169	180	149	173
1924.	212	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	161	150	165	172	146	166
Juli 1926.	183	160	149	153	156	162	132	156
Augustus „	182	159	149	155	156	162	131	155
September „	181	157	151	154	157	162	132	156
October „	178	156	150	154	175	164	133	158
November „	177	151	151	153	175	163	135	157
December „	175	152	150	151	173	162	136	156
Januari 1927.	175	151	150	152	173	162	136	156

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

De kleinhandelsprijzen der *uitheemsche* artikelen, die sedert Februari 1926 zijn begonnen te dalen, geven voor het 1e kwartaal van 1926 een gemiddelde van 150, voor het 2e kwartaal 147 en voor het laatste kwartaal 146. Het jaargemiddelde van 1926 is 148. Januari 1927 geeft 144 en Februari 142.

Het algemeene indexcijfer der *inheemsche* artikelen, dat sedert 1923 voortdurend daalde, is in 1925 13 punten lager dan in 1924 en in 1926 onveranderd gebleven (169). Januari 1927 geeft 168 en Februari 171. Een sterke prijsstijging geeft het artikel kippeneieren voor Batavia te zien. Dit staat in verband met een kippenziekte, welke heeft geheerscht waaraan ten gevolge duizenden kippen zijn gestorven.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In-heemsch ¹⁾	Uit-heemsch ²⁾	Totaal	Voeding ³⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	158
Februari 1926 ..	167	152	161	158
Maart „ ..	169	149	159	157
April „ ..	171	149	160	158
Mei „ ..	171	146	159	157
Juni „ ..	170	147	159	157
Juli „ ..	167	146	157	154
Augustus „ ..	167	148	157	155
September „ ..	167	148	158	155
October „ ..	170	145	158	155
November „ ..	168	145	157	154
December „ ..	171	147	159	157
Januari 1927 ..	168	144	156	155
Februari „ ..	171	142	156	156

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. De prijzen der landbouwgewassen bewogen zich in begin 1926 op een hooger niveau dan in 1925, voornamelijk ten gevolge van de lange droogte in dat jaar en van den slechten padioogst in Midden- en Oost-Java. Sinds Juni vertoont zich voor *rijst* en *mais* de seizoen-stijging. In de laatste maanden zijn de prijzen echter lager dan eind 1925, toen ze abnormaal hoog waren.

Eieren, vleesch, visch, Javaansche suiker en ook *klappers* verschillen ternaauwernood in prijs van het vorige jaar.

ONTVANGEN:

Industrie chimique. Section économique et financière de la Conférence économique internationale, Genève, mai 1927. Genève, 1927; Société des Nations.

Le rapport du coût du travail agricole au coût total de la production dans l'agriculture. Conférence économique internationale, Genève, le 4 mai 1927. Genève, 1926; Société des Nations.

Mémorandum sommaire sur les diverses industries.

Section économique et financière de la Conférence internationale, Genève, mai 1927. Genève, 1927; Société des Nations.

Industrie du coton. Section économique et financière de la Conférence économique internationale, Genève, mai 1927. Genève, 1927; Société des Nations.

Industrie de la soie naturelle. Section économique et financière de la Conférence économique internationale, Genève, mai 1927. Genève, 1927; Société des Nations.

Mémorandum sur les tarifs européens de négociation, transmis par M. W. T. Page, Membre du Comité préparatoire de la Conférence économique internationale. Genève, 1927; Société des Nations.

Mémorandum sur les classifications douanières discriminantes, transmis par M. W. T. Page, Membre du Comité préparatoire de la Conférence économique internationale. Genève, 1927; Société des Nations.

Les ententes industrielles internationales et leurs conséquences sociales. La défense des travailleurs et des consommateurs, par William Oualid, Professeur d'Economie politique à la Faculté de Droit de l'Université de Paris. Genève, 1926; Société des Nations-Bureau international du travail.

The Collection and Disposal of the Maritime and Native Customs Revenue since the Revolution of 1911. With an Account of the Loan Services administered by the Inspector General of Customs, by Stanley F. Wright, Commissioner of Customs and Personal Secretary to the Inspector General. Shanghai, 1927; Statistical Department of the Inspectorate General of Customs.

Is wijziging van de Nederlandsche handelspolitiek wenschelijk? Praeadvies en Rede van Mr. A. C. Josephus Jitta.

De jongste fase onzer handelspolitiek, door Prof. Mr. D. van Blom. 's-Gravenhage, 1927; Martinus Nijhoff.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Maart 1927		Maart 1926	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	122.598		115.309	
Bijbeschrijvingen wegens:	1.386.405	367.171	1.152.357	413.001
a. Stortingen	591.865	98.596	488.226	91.803
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	794.444	255.767	664.131	321.198
2. van Ned. Bank.	96	12.776	2)	2)
c. And. onderwerpen		33		
Afschrijvingen wegens:	906.354	371.424	760.207	408.271
a. Chèques	168.581	55.411	154.133	87.041
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	702.594	255.767	585.486	321.198
2. van Ned. Bank.	941	60.209	2)	2)
c. And. onderwerpen	34.238	37	20.588	32
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		86.358		107.499
Bedrag der belegging ¹⁾		67.362		84.858

1) Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, te zamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posteries en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

2) Sinds Juli 1926 overschrijvingen Ned. Bank afzonderlijk.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Maart 1927		Maart 1926	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan gemeentinstellingen	f 12.1	22.902	f 205.8	16.448
Girobetalingen aan particulieren	„ 20.9	107.596	„ 20.8	72.349
Geldomzet.				
Ontvangsten	„ 5.2	7.471	„ 5.5	7.271
Betalingen	„ 7.1	31.268	„ 7.3	28.486
Part. rekeninghouders	„ 19.61	29.618 ²	„ 18.81	26.562 ²
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponereerd	„ 9.1	3.249 ²	„ 8.9	2.887 ²

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Maart 1927		Maart 1926	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	55.296	f 3.280.928.000	55.430	f 2.766.862.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	42.268	„ 2.938.049.000	40.735	„ 2.371.284.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.542	„ 8.350.000	1.754	„ 9.132.000

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

	MAART	1925	1926	1927
Inlagen	f 9.592.267	f 9.686.746	f 10.195.087	
Terugbetalingen	„ 10.751.581	„ 10.965.246	„ 11.256.061	
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 307.636.889	„ 313.861.590	„ 323.161.792	
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 43.230.300	„ 42.156.400	„ 42.062.550	
Spaarbankboekjes:				
Aantal nieuw uitgegeven	10.492	10.220	12.429	
Aantal geheel afbetaald	8.212	7.915	4.629	
Aantal in omloop op ultimo	1.973.242	1.991.729	2.023.906	

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Maart 1927	Jan./Mrt. 1927	Jan./Mrt. 1926
Prod. Steenkolen in tonnen	794.360	2.226.587	1.929.263
Kolenslik	12.427	30.441	80.932
Aantal normale werkdagen	27	75	75

II. Bruinkolenmijn „Carisborg“.

	Maart 1927	Jan./Mrt. 1927	Jan./Mrt. 1926
Netto-productie in tonnen	17.940	48.956	51.548
Aantal normale werkdagen	27	76	72

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Maart 1927	Jan./Mrt. 1927	Jan./Mrt. 1926
Afgeleverd:			
Geraff. zout (ton)	2.689	7.399	7.198
Industriezout („)	63	163	89,5
Afvalzout („)	62	283	147
Aantal normale werkdagen	27	76	75

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg“	Zoutmijnen
1 April 1927	{ 8.988 ¹⁾ 24.225 ²⁾	185	125
1 April 1926	{ 8.549 ¹⁾ 22.638 ²⁾	139	106

1) bovengronds. 2) ondergronds.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 3½ 3 Oct. '25)	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
Bel. Binn. Eff. 4½ 3 Feb. '27	N. Bk. v. Denem. 5 24 Juni '26
Vrsch. in R.C. 5½ 3 Feb. '27	Zweedsche Rbk 4 21 Apr. '27
Javasche Bank . . . 4 14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4½ 26 Oct. '26
Bank van Engeland 4½ 21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbank 5 11 Jan. '27	slowakije . . 5 8 Mrt. '27
Bank v. Frankrijk. 5 14 Apr. '27	N. Bk. v. O'rijk. 6 4 Feb. '27
Belgische Nat. Bnk. 6 9 Feb. '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Fed. Res. Bank N.Y. 4 12 Aug. '26	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje . . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1927				1926	1925	1914
	23 April	18/23 April	11/14 April	4/9 April	19/24 April	20/25 April	20/24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	37/16-1/2	37/16-1/2	33/8-7/16	37/16-1/2	23/16	37/16-1/4	37/8-3/16
Prolong.	39/4-4	37/2-4	3-3/4	37/2-3/4	21/4-3	21/2-3	21/4-3/4
Londen							
Daggeld . . .	2 1/2-3 1/2	2 1/2-4	3-4 1/2	3 1/2-4 1/4	3 1/2-3/4	3 1/2-4 3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	3 11/16-3/4	3 11/16-4/8	4 3/16-1/4	4 1/4-5/16	4 1/4-3/8	4 1/4-5/16	2 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld . . .	4-6	4-7	3-7	3-8	3-5	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d. . .	4 5/8	4 5/8	4 1/2-5/8	4 3/8-7/8	4 3/4	8	—
56-90 d. . .	4 5/8	4 1/2-5/8	4 3/8-1/2	4 3/8-5/8	4 3/4	8	2 1/8-1/2
Waren- wechel.	4 7/8	4 3/4-7/8	4 5/8-5	4 3/4-5	5 1/2-3/4	—	—
New York)							
Call money	4-1/4	4-1/4	4 1/2-3/4	4-3/4	3-4 1/4	3 1/2-4 3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 1/4	—

1) Call money-koers van 22 April en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
19 April 1927	2.50	12.14 1/2	59.24 1/2	9.79 1/2	34.77	100 1/8
20 „ 1927	2.50	12.14 1/2	59.25	9.79 1/2	34.76	100 1/8
21 „ 1927	2.49 15/16	12.13 3/4	59.23 1/2	9.79	34.75	100 1/8
22 „ 1927	2.49 15/16	12.13 3/4	59.24 1/2	9.79	34.75 1/2	100 1/8
23 „ 1927	—	12.14 1/2	59.25 1/2	9.79 1/2	34.75 1/2	100 1/8
25 „ 1927	2.50	12.14	59.25	9.79	34.75 1/2	100 1/8
Laagste d.w. 1)	2.49 7/8	12.13 3/4	59.22	9.78	34.73	100
Hoogste d.w. 1)	2.50 1/8	12.14 1/2	59.27	9.80	34.77	100 1/16
18 April 1927	—	—	—	—	—	—
11 „ 1927	2.50	12.14 1/2	59.25	9.79 1/2	34.76 1/2	100 1/16
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 1/2	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
19 April 1927	48.09 1/2	35.20	7.40	1.52 1/2	12.56	44.12
20 „ 1927	48.09	35.16	7.40	1.52 1/2	12.63	44.04
21 „ 1927	48.07 1/2	35.17 1/2	7.40	1.52 1/2	12.77	43.93 1/2
22 „ 1927	48.07 1/2	35.15	7.40	1.62 1/2	12.82 1/2	43.64
23 „ 1927	48.08	35.17 1/2	7.40	1.60	—	—
25 „ 1927	48.07	35.17 1/2	7.40	1.60	12.71 1/2	43.85
Laagste d.w. 1)	48.04	35.10	7.39	1.50	12.40	43.60
Hoogste d.w. 1)	48.10	35.25	7.42	1.65	14.15	44.20
18 April 1927	—	—	—	—	—	—
11 „ 1927	48.08	35.20	7.40	1.55	12.02	43.80
Muntpariteit	48.—	35.—	7.40	48.—	48.—	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
19 April 1927	67.—	66.70	64.82 1/2	6.30	105 3/4	2.50 1/4
20 „ 1927	67.—	66.70	64.90	6.30	105 3/4	2.50 1/4
21 „ 1927	67.—	66.70	64.85	6.30	105 3/4	2.50 1/4
22 „ 1927	66.97 1/2	66.70	64.57 1/2	6.30	105 3/4	2.50 1/4
23 „ 1927	67.—	66.70	64.50	6.30	105 3/4	2.50 1/4
25 „ 1927	66.97 1/2	66.70	64.60	6.30	105 3/4	2.50 1/4
Laagste d.w. 1)	66.90	66.60	64.45	6.28	105 3/4	2.50
Hoogste d.w. 1)	67.05	66.75	64.90	6.31	106	2.50 3/8
18 April 1927	—	—	—	—	—	—
11 „ 1927	67.—	66.70	64.52 1/2	6.30	106	2.50 1/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 3/8	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/2 en 7.21 1/2.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
19 April 1927	4,85 ^{11/16}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,00 ^{3/4}
20 " 1927	4,85 ^{3/8}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,00
21 " 1927	4,85 ^{5/8}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,01 ^{1/2}
22 " 1927	4,85 ^{9/16}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,00
23 " 1927	4,85 ^{5/8}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,00
25 " 1927	4,85 ^{11/16}	3,91 ^{5/8}	23,70	40,00
26 April 1926	4,86 ^{7/8}	3,36 ^{1/2}	23,80	40,17 ^{1/2}
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 ^{1/4}	40 ^{1/16}

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	9 Apr. 1927	16 Apr. 1927	18/23 April 1927 Laagste	23 Apr. 1927 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 ^{1/2}	97 ^{1/2}	97 ^{1/16}	97 ^{9/16}
Athene	Dr. p. £	360 ^{3/4}	365 ^{1/4}	360	367
Bangkok ...	Sh. p. tical	1.10 ^{1/2}	1/10 ^{1/2}	1/10	1/10 ^{1/2}
Budapest ...	Pen. p. £	27.82 ^{3/4}	27.84 ^{1/2}	27.75 ^{1/2}	27.87
B. Aires) ...	d. p. \$	47 ^{1/2}	47 ^{17/32}	47 ^{1/2}	47 ^{5/8}
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 ^{7/8}	1/5 ^{55/64}	1/5 ^{27/32}	1/5 ^{29/32}
Constantin ..	Piast. p. £	950	947 ^{1/2}	940	955
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/0 ^{1/2}	2/0 ^{1/4}	2 0	2 0 ^{1/16}
Kobe	Sh. p. yen	2/0 ^{5/32}	2/0 ^{11/32}	1/10 ^{7/8}	2/0 ^{1/32}
Lissabon 1) ..	d. per Esc.	217 ^{1/32}	217 ^{1/32}	233 ^{1/64}	217 ^{1/32}
Mexico	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo 1)	d. per \$	50 ^{1/2}	50 ^{1/2}	50 ^{1/4}	50 ^{7/8}
Montreal 1) ..	\$ per £	4.85 ^{3/8}	4.85 ^{5/8}	4.84 ^{7/8}	4.85 ^{1/4}
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	527 ^{1/32}	563 ^{1/64}	513 ^{1/16}	527 ^{1/32}
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/6 ^{1/8}	2/6 ^{7/8}	2/6	2/7 ^{1/8}
Singapore ...	id. p. \$	2/34 ^{1/64}	2/34 ^{1/8}	2/32 ^{1/32}	2/31 ^{1/8}
Valparaiso 2)	\$ p. £	39.60	39.58	39.63	39.67
Warschau ..	Zl. p. £	43 ^{1/2}	43 ^{1/2}	43	44

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Koers van 14 April.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

Londen 1)	N.York 2)	Londen	
18 April 1927 ..	56 ^{7/8}	18 April 1927	—
19 " 1927 ..	26 ^{1/4}	19 " 1927	84/11 ^{1/2}
20 " 1927 ..	26 ^{9/16}	20 " 1927	84/10 ^{1/4}
21 " 1927 ..	26 ^{3/16}	21 " 1927	84/11
22 " 1927 ..	26 ^{1/2}	22 " 1927	84/11 ^{1/2}
23 " 1927 ..	26	23 " 1927	84/11 ^{1/2}
24 April 1926 ..	29 ^{5/8}	23 April 1926	84/11 ^{1/2}
20 Juli 1914 ..	24 ^{15/16}	20 Juli 1914	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	14 April 1927	23 April 1927
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 317.052,39	f 674.830,37
Voorschot op ult. Mrt. 1927 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting	" 44.717.863,55	" 44.717.863,55
Voorschotten aan de koloniën	" 7.496.537,50	" 7.856.863,82
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	" 112.511.207,71	" 118.443.160,73
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 4.500.000,—	—
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 2)	" 13.449.079,28	" 18.100.680,68
Id. op andere Staatsbedrijven 2)	" 2.445.348,03	" 2.445.348,03
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bank	f 7.794.423,26	f 6.126.354,78
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" 85.724.000,—	" 85.722.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 50.430.000,—	" 38.930.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	" 12.006.588,—	" 11.961.242,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2) ..	" 2.269.430,41	" 2.029.493,43
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds 2) ..	" 29.666.587,08	" 32.973.090,50
Id. aan andere Staatsbedrijven 2)	" 620.000,—	" 620.000,—
Id. aan diverse instellingen 2)	" 4.757.518,16	" 4.666.631,96

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	9 April 1927	16 April 1927
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	f 4.907.000,—	f 3.742.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	—	" 922.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	—	—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	" 597.000,—	—
Schatkistpromessen in omloop	" 200.000,—	" 200.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 30.118.000,—	" 31.006.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	" 1.182.000,—	" 1.182.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postpaarbank ..	" 1.596.000,—	" 1.639.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 26 April 1927.

	Activa.	
Binnenl. Wis. Hfdbk. f	59.161.549,02	
sels, Prom., Bijbnk. "	9.929.089,73	
enz. in disc. Ag. sch. "	17.679.715,67	f 86.770.354,42
Papier o. h. Buitenl. in disconto		
Idem eigen portef. f 134.237.190,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "		
Beleeningen { Hfdbk. f 46.322.589,66		
incl. vrsch. Bijbnk. " 11.126.611,03		
in rek.-crt. Ag. sch. " 76.022.141,46		
op onderp. f 133.471.372,15		
Op Effecten		
Op Goederen en Spec. " 129.759.072,15		
Voorschotten a. h. Rijk		
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud		
Muntmat., Goud ..		
Munt, Zilver, enz. "		
Muntmat., Zilver ..		
Effecten		
Belegging Res.fonds. f 7.046.855,29		
id. van 1/5 v. h. kapit. " 3.998.937,79		
Gebouwen en Meub. der Bank		
Diverse rekeningen		
Kapitaal		
Reservefonds		
Bijzondere reserve		
Bankbiljetten in omloop		
Bankassigatiën in omloop		
Rek.-Cour. f Het Rijk f		
saldo's: { Anderen " 38.769.956,31		
Diverse rekeningen		
Beschikbaar metaalsaldo		
Op de basis van 1/5 metaaldekking		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. " 1.399.587.450,—		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud Munt	Goud Muntmat.	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dektingsperc.
25 April '27	59.272	359.739	791.119	39.176	279.917	54
19 " '27	59.360	359.739	801.286	27.503	279.489	54
11 " '27	59.406	359.739	805.620	30.186	278.446	53
4 " '27	59.529	359.738	819.442	27.464	276.773	53
28 Mrt. '27	59.869	359.049	782.203	51.480	279.469	53
21 " '27	59.839	359.049	780.217	58.445	278.532	53
26 April '26	56.027	372.172	917.162	40.669	282.255	53
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
25 April 1927	86.770	—	133.471	134.237	54.540
19 " 1927	87.130	—	140.180	142.776	46.425
11 " 1927	90.877	—	130.819	146.862	50.274
4 " 1927	97.663	—	132.862	146.647	47.506
28 Mrt. 1927	95.137	—	131.654	146.550	49.741
21 " 1927	98.666	—	129.873	146.400	52.536
26 April 1926	68.226	—	138.425	183.764	48.126
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
19 Maart 1927 ..	1.040	1.405	701	943	486
12 " 1927 ..	1.041	1.452	565	952	525
5 " 1927 ..	1.041	1.567	643	963	538
26 Febr. 1927 ..	1.000	1.497	545	963	499
19 " 1927 ..	1.001	1.418	523	957	517
20 Maart 1926 ..	1.011	1.544	579	954	429
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
16 Apr. 1927	216.500		311.600	42.300	145.720
9 " 1927	217.200		311.500	39.600	146.880
2 " 1927	218.300		307.200	44.900	147.880
26 Mrt. 1927	190.025	31.410	303.916	49.089	151.788
19 " 1927	190.496	30.865	306.105	45.239	151.993
12 " 1927	190.115	30.883	309.613	44.078	151.234
5 " 1927	195.319	30.569	306.987	56.951	154.052
17 Apr. 1926	200.469	38.721	336.643	48.639	162.668
18 Apr. 1925	134.038	50.473	277.573	50.494	119.708
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekking-percentage
16 Apr. 1927		114.300		***	61
9 " 1927		117.500		***	62
2 " 1927		118.000		***	62
26 Mrt. 1927	13.847	20.695	65.522	38.499	63
19 " 1927	13.726	20.852	65.731	36.673	63
12 " 1927	13.696	20.270	68.163	37.421	62
5 " 1927	13.536	19.670	70.330	41.162	62
17 Apr. 1926	9.498	20.446	42.234	72.692	62
18 Apr. 1925	20.798	20.413	42.884	59.656	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbijl.	Gov. Sec.
20 April 1927	153.848	137.038	298.678	56.250	248.968
13 " 1927	153.173	137.860	299.928	56.250	249.949
6 " 1927	151.300	137.859	293.542	56.250	243.696
30 Maart 1927	150.548	137.953	288.067	56.250	237.913
23 " 1927	150.725	136.254	285.334	56.250	235.419
16 " 1927	150.736	136.706	286.195	56.250	235.469
21 April 1926	146.410	140.161	293.375	56.250	242.723
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. ¹⁾
20 Apr. '27	37.956	68.779	15.244	110.338	35.560	29 $\frac{1}{8}$
13 " '27	28.982	74.588	23.901	97.076	34.063	29
6 " '27	30.982	77.766	21.036	103.249	33.191	26 $\frac{11}{16}$
30 Mrt. '27	32.668	83.724	32.981	97.465	32.346	24 $\frac{1}{2}$
23 " '27	30.798	74.733	17.397	104.031	34.221	28 $\frac{1}{16}$
16 " '27	32.658	73.231	19.184	102.179	33.780	27 $\frac{13}{16}$
21 Apr. '26	39.270	68.031	13.369	103.196	25.998	22 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitl.	Zilver	Te goed in het buitl. ¹⁾	Wissels	Waarvan op het buitl.	Beleeningen
21 Apr. '27	5.547	1.864	342	60	2.170	9	1.743
14 " '27	5.548	1.864	342	70	2.471	10	1.828
7 " '27	5.548	1.864	342	73	2.239	11	1.895
31 Mrt. '27	5.548	1.864	342	76	3.398	8	1.854
24 " '27	5.548	1.864	342	81	2.895	9	1.897
22 Apr. '26	5.548	1.864	333	74	3.399	13	2.460
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a.d. Staat	Schatkistbiljetten ¹⁾	Diverse ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Particulieren	Staat
21 Apr. '27	29.300	5.675	11.284	52.550	4.844	15
14 " '27	28.150	5.673	11.442	52.883	3.801	98
7 " '27	28.150	5.671	12.067	53.351	3.886	36
31 Mrt. '27	28.150	5.658	11.104	52.385	3.809	28
24 " '27	28.100	5.658	10.733	51.912	4.457	67
22 Apr. '26	35.300	5.306	3.612	52.014	2.646	45
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitl. regeringen.

²⁾ Sluitpost activa. ³⁾ Except tegood bij Russische Staatsbank.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 25 April 1927.

De week na de Paaschvacantie heeft in velerlei opzicht verrassingen gebracht. In de eerste plaats wel, voor zover het den omvang van den handel aan de internationale fondsenmarkten betreft. Gewoonlijk verstrikt eenige tijd alvorens de apathie van de vacantie is vergeten en het publiek op ruimere schaal ingrijpt. Thans is dit niet het geval gebleken, zoodat zowel de verwickelingen in China als de financieele moeilijkheden in Japan geen invloed van betekenis hebben kunnen uitoefenen. In de tweede plaats heeft de Bank van Engeland een verlaging van den rentevoet afgekondigd. Weliswaar verwachtte men dezen maatregel reeds eenigen tijd, doch men had er op gerekend, dat de toepassing niet vóór het einde van de loopende maand zou plaats vinden. De markt te Londen werd derhalve aangenaam verrast en dit heeft vrij groote uitwerking op het koerspeil van verschillende fondsen uitgeoefend. Reeds na de indiening van de begroting voor het tegenwoordige boekjaar was een gunstige tendens op te merken geweest voor z.g. „gilt edged” papieren en deze stemming werd uit den aard der zaak thans sterker geaccentueerd. Doch ook voor de overige rubrieken is meer belangstelling ontstaan. Men hoopt, dat de nijverheid de voordelen van de renteverlaging zal ondervinden, temeer, omdat de toestand van de geldmarkt gedurende de achter ons liggende berichtperiode aanleiding heeft gegeven tot de veronderstelling, dat binnen afzienbaren tijd een verdere verlaging van den rentevoet ingevoerd zal kunnen worden.

Ook te Parijs is de stemming opgewekt gebleven. Nu de marge tusschen particulier disconto te Parijs en den rentevoet te Londen zoodanig is ingekrompen, dat van een wegvloeiën op groote schaal van Fransche middelen niet meer kan worden gesproken, kan de fondsenmarkt te Parijs de goede vruchten plukken van de binnen de grenzen blijvende kapitalen. De meeste fondsen hebben zich dan ook in een nieuwe opgaande beweging kunnen verheugen, al is de stemming niet meer zoo onverdeeld opgewekt als in de voorafgegaane weken op te merken is geweest.

Te Berlijn is eveneens het algemeene koerspeil gestegen. Tegen het einde der berichtswEEK echter viel eenige reactie op te merken, welke vooral in de hand is gewerkt door den gang van zaken bij de leidende fondsen. Zoo waren aandeelen I. G. Farbenindustrie gedrukt door pessimistische verwachtingen omtrent het aanstaande dividend en door de vrees, dat de organisatie eenigen hinder zal kunnen ondervinden van de ongeregelde toestanden in het verre Oosten. Daartegenover waren aandeelen Metallgesellschaft sterk gevraagd; de redenen hiervoor zijn niet bekend geworden. In de afdeling voor montaan-aandeelen heeft het bericht, dat het steenkolensyndicaat de quota van de aangesloten ondernemingen zal verminderen, verontrustend gewerkt. Men heeft ter beurze een onderscheid gemaakt tusschen de maatschappijen, welke uitsluitend steenkolen voortbrengen en de z.g. „gemengde” bedrijven — steenkool en ijzer. De laatste waren minder sterk getroffen. Aandeelen in bruinkoolmaatschappijen waren zwak van toon.

Te New York heeft de richting van de fondsenmarkt weinig verandering getoond.

Ten onzent heeft de beleggingsmarkt weinig aanleiding tot opmerkingen gegeven, hoewel de grondtoon voor inheemsche en voor buitenlandsche soorten over het algemeen vast is gebleven. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105 $\frac{1}{16}$, 105 $\frac{1}{16}$, 105 $\frac{0}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99 $\frac{9}{16}$, 99 $\frac{1}{16}$; 99 $\frac{1}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: 95 $\frac{23}{32}$, 95 $\frac{3}{8}$, 95 $\frac{1}{16}$; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 78 $\frac{1}{8}$, 80 $\frac{1}{2}$, 80 $\frac{3}{8}$; 8 pCt. Sao Paulo: 106, 106 $\frac{6}{16}$, 105 $\frac{3}{8}$, 106

Van de verschillende aandeelen hebben tabaksfondsen de meeste aandacht getrokken, voornamelijk door de verdeelde stemming, welke hier heeft geheerscht. Aandeelen in Sumatra ondernemingen waren nl. eenigszins aangeboden, vermoedelijk in verband met winstmengingen, welke ter beurze werden uitgevoerd. Daarentegen werden groote aankopen uitgevoerd in aandeelen in Javamaatschappijen, als gevolg van de hooge prijzen, welke Javatabak in de tot nu toe gehouden inschrijvingen heeft kunnen opbrengen. Arendsburg: 645, 660, 667, 663; Besoeki Tabak: 420, 425, 433, 454; Deli Batavia Mij.: 507 $\frac{1}{2}$, 517 $\frac{1}{2}$, 514, 511; Deli Mij.: 459 $\frac{1}{16}$, 464 $\frac{1}{16}$, 453 $\frac{1}{16}$, 458; Oostkust: 246 $\frac{1}{16}$, 248 $\frac{1}{16}$, 243 $\frac{1}{16}$, 243; Senembah: 450 $\frac{1}{16}$, 459 $\frac{1}{16}$, 453 $\frac{1}{16}$, 454 $\frac{1}{16}$.

De rubbermarkt was stil, doch heeft eenige verbetering kunnen ondergaan. Amsterdam Rubber: 342 $\frac{1}{2}$, 339, 345 $\frac{1}{2}$, 341 $\frac{1}{2}$; Deli Batavia Rubber: 275 $\frac{1}{2}$, 268 $\frac{1}{2}$, 274 $\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 470, 481, 479, 480 $\frac{1}{2}$; Indische Rubber: 424, 428, 432 $\frac{1}{2}$; Java Caoutchouc: 228 $\frac{1}{2}$, 226, 229, 228; Kendeng Lemboe: 418, 415, 421 $\frac{1}{2}$, 424 $\frac{1}{2}$, 422; Ned.-Ind. Rubber &

Koffie: 333, 332½, 334¼, 335½; R'dam Tapanoeli: 165½, 164, 169, 167¼; Serbadjadi: 340, 337½, 341, 339; Sumatra Caoutchouc: 299, 296, 300, 296½; Sumatra Rubber: 431, 427, 425; Vereenigde Indische Cultuurondernemingen: 212, 210½, 214½, 213; Intercontinental Rubber: 14½, 13¼, 13½.

Suikeraandeelen hebben zich volkomen op den achtergrond bewogen, waarbij het koerspeil nagenoeg stabiel is gebleven. Ter beurze werden gunstige en ongunstige uitspraken omtrent de toekomst van de suikernijverheid vernomen. De eerste stonden in verband met de statistische positie van het artikel, de tweede met de onzekere toestanden, welke door de gebeurtenissen in China en Japan in het leven zijn geroepen. Blijkens het koersverloop echter hielden beide stroomingen elkaar eenigermate in evenwicht. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 178, 178½, 178; Handelsvereniging Amsterdam: 719½, 716¼, 720¼; Java Cultuur Mij.: 380, 382, 383½, Kalibagor: 421½, 420, 427, 422½; Maron: 274, 271, 273; Ned.-Ind. Suiker Unie: 264, 268¼, 269¼, 270; Poerworedjo: 119¼, 118, 118½; Sindanglaet: 430, 439, 435; Suiker Cultuur Mij.: 297½, 300, 298; Tjepper: 767½, 768, 765.

Petroleummaandeelen hadden eveneens een stille markt, waarbij echter een zekere verdeeldheid viel op te merken. Terwijl de belangstelling voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij iets is gegroeid — zoodat eenigszins hogere prijzen bedongen konden worden — ontstond er ruim aanbod in aandelen Marland Oil, welke dan ook een gevoelig verlies te boeken hadden. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 355½, 354, 359¼; Gec. Holl. Petr. Cy.: 239¼, 230¼, 237½; Kon. Petroleum Mij.: 374½, 378½, 381¼, 379½; Perlak Petroleum: 67, 67¼, 66½; Peudawa: 239^{1/16}, 24¼, 24; Marland Oil Company: 42¼, 43, 41¾, 40½, 38¼.

Scheepvaartmaandeelen hebben geringe veranderingen getoond; over het algemeen echter is de belangstelling voor aandelen in de ondernemingen, welke de „wilde vaart” uitoefenen, tamelijk groot gebleven, o.a. voor aandelen van Nieuvelt Goudriaan & Co., „De Maas”, Houtvaart, enz. Holland-Amerika Lijn: 86½, 87½, 85¼, 85½; Java-China-Japan Lijn: 122¼, 124¼, 127; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 96¾, 95, 95¼; Ned. Scheepvaart Unie: 189½, 190, 190½; Stoomvaart Mij. Nederland: 189¼, 190.

Van binnenlandsche industriele aandelen hebben opnieuw aandelen in kunstzijde-ondernemingen sterk de aandacht getrokken. Er bleek echter eenig aanbod te bestaan, zelfs voor aandelen Snia Viscosa, ondanks de krachtige stijging van het Italiaansche betaalmiddel. Aandelen in inheemsche kunstzijde-maatschappijen konden zich aanvankelijk handhaven, doch later heeft het aanbod ook hier eenig koersverlies doen ontstaan. Van de overige soorten uit deze rubriek waren aandelen Jurgens goed prijshoudend. Centrale Suiker Mij.: 120¼, 120¾, 121¼; Gekroonde Valk: 173¼ (ex div.), 173; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 133¾, 128¾, 127½, 127¼; Jurgens: 177, 178¼, 178; Maekubee: 133¾, 127, 125, 126¼; Ned. Kunstzijdefabriek: 346½, 335½, 331½, 335½; Philips Gloeilampenfabriek: 373, 370¼, 375.

Mijnaandeelen hebben een eigenaardig verloop gehad. Tegenover een vaste houding van aandelen Singkep Tin ontstond tegen het einde van de week aanbod in aandelen Boeton, zoodat de laagste prijs werd bereikt, welke sedert een aantal weken kon worden geregistreerd. Alg. Exploratie Mij.: 75¼, 70, 73¼; Billiton 1e Rubriek: 785, 788; Boeton Mijnbouw Mij.: 193¼, 201¼, 194½, 188, 185½; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 87¾, 85, 84½; Redjang Le-bong: 200, 197, 199½; Singkep Tin: 509, 512¼, 499, 500½.

Bankaandeelen hebben voor de vooraanstaande soorten een lichte koersverbetering kunnen behalen. Amsterdamse Bank: 172½, 172¼, 173¼; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 76¼, 77¼, 75¼; Javasche Bank: 374, 370¼; Koloniale Bank: 249, 247, 245½, 246¼; Ned.-Ind. Handelsbank: 171, 169, 166¼, 165¼; Ned. Handel Mij.: 159¾, 157½, 156¾; R'damsche Bankvereniging: 88½, 86¾, 87.

De Amerikaanse markt was kalm, doch voor de meeste aandelen eerder eenigszins aangeboden. Anaconda Copper: 96, 97¼, 96¼, 97¼; Studebaker: 55½, 56¼, 54¾; United States Steel Corp.: 173½, 171½, 172¾; Acheson Topeca: 180, 183, 184, 183¼; Baltimore & Ohio: 118, 119½, 120; Erie: 54¼, 54½, 55½; Missouri Kansas & Texas: 46¾, 48^{15/16}, 50; St. Louis & San Francisco: 112¼, 113 (ex div.); Wabash Railway: 70^{3/16}, 71¾, 70¾.

De geldmarkt was vast en is na de discontoverlating in Londen zelfs nog iets stijver geworden, vermoedelijk in verband met de groote eischen, welke de Mei-termijn steeds stelt. Prolongatie is gestegen van 3½ tot 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

26 April 1927.

Tarwe. De Europeesche markten zijn vast gebleven en ook deze week trekt de verkoop van vele ladingen de aandacht. Aanvankelijk waren het in hoofdzaak ladingen Australische tarwe, die verhandeld werden, doch Maandag wisselden bovendien een groot aantal ladingen Argentijnsche tarwe van eigenaar. Terwijl de prijzen in Argentinië weinig veranderd waren, heeft de goede vraag naar laadruimte stijgende vrachten ten gevolge gehad, wat de cijfers in Europa aanmerkelijk hooger maakte. In Chicago bleven de markten goed prijshoudend. Het slot was ½ tot 1½ d.c. hooger dan een week geleden, terwijl Winnipeg met een verhooging van 1¼ d.c. en 1½ d.c. ongeveer hetzelfde beeld vertoont. Ook voor Noord-Amerikaansche tarwe heeft goede vraag bestaan, vooral voor Canadeesche, waarvan de onverkochte voorraden niet meer zoo groot zouden zijn. De wijze waarop de buitenlandsche tarwe in Europa gedurende den winter is opgenomen, geeft voldoende aanleiding om van nu tot het binnenkomen van de nieuwe Europeesche oogsten, een voortgaande groote vraag te verwachten. Nu de wereldverschepingen der laatste weken wat zijn afgenomen en daardoor eveneens de zeilende voorraad verminderde, is dan ook onmiddellijk de Europeesche vraag toegenomen en is de stemming algemeen vaster geworden. Zoodra de verschepingen van Montreal in vollen omvang zijn aangevangen, zullen de verschepingen wel weder toenemen, maar aangezien Australië en Argentinië reeds een zeer belangrijk deel van hun uitvoersurplus verscheept hebben, is het niet waarschijnlijk dat het totaal der weekverschepingen naar Europa telkens weder de 400.000 ton zal overschrijden, zooals in het begin van dit jaar herhaaldelijk het geval was.

De oogstberichten zijn feitelijk overal gunstig, behalve dat de overstromingen van den Mississippi hier en daar eenige schade hebben aangericht. Zoowel in de Vereenigde Staten als in Canada, ondergaat de uitzaai van voorjaars-tarwe eenige vertraging, doch dit behoeft op dit oogenblik nog geen reden tot ongerustheid te geven.

Rogge. De verschepingen van Noord-Amerika blijven op dezelfde hoogte. De vraag voor de afgeladen partijen blijft ruim voldoende, zoodat zich nergens voorraden ophoopen. De prijzen blijven vast gestemd, doch de omzet is niet van beteekenis toegenomen.

Mais. De vraag naar spoedig leverbare mais is in de meeste markten goed gebleven. In de Britsche markten verbeterden de prijzen wel eenigszins, maar toch nog niet voldoende om ladingen op te nemen. Trouwens spoedig verwachte ladingen Platamais worden vrijwel niet aangeboden.

Voor de eerste afladingen van den nieuwen oogst verbeterde de vraag vooral in Engeland en eenige volle ladingen werden daar opgenomen. Ook voor latere aflading werden hogere prijzen gevraagd, maar de meeste markten toonden daarvoor niet veel belangstelling. Alleen Hamburg maakte hierop een uitzondering.

Donaumaissoorten ontmoetten iets meer belangstelling en ook voor dit artikel werden hogere prijzen gevraagd en betaald. Er wordt nu meer van deze mais naar West-Europa afgeladen, maar de berichten uit Roemenië geven tevens aan, dat aanzienlijke kwantiteiten over de landgrenzen naar Hongarije, Oostenrijk en Duitschland geëxpedieerd worden. Hierdoor wordt het aanbod beperkt.

Russische mais wordt bijna niet aangeboden, evenmin mais van Zuid- en Oost-Afrika, maar deze beide laatste landen melden schattingen van belangrijk grootere oogsten dan een jaar geleden, wat mogelijk tot een belangrijken export laat in den zomer kan aanleiding geven.

Gerst. Op 22 April werd de voortdurend stijgende beweging van de gerstprijzen te Winnipeg afgebroken door een daling van circa 2 d.c., doch daarna trad onmiddellijk een reactie in en op 25 April sluit de markt daar wederom op vrijwel het hoogste niveau. De prijzen cif. Europa hebben een analoog verloop gehad en daar de vraag in alle markten nog zeer voldoende blijft, is de stemming bijzonder vast en wordt er in verhouding zeer weinig aangeboden. In de afgelopen week zien wij weliswaar wat grootere verschepingen van den Donau, maar Rusland ontbrekt geheel op het appel en waar ook Noord-Amerika niet veel aflaade, is het weektotaal betrekkelijk klein. Merkwaardig is evenwel dat, niettegenstaande het geringe aanbod van gerst, de totale zeilende hoeveelheid toch nog circa 1,8 maal zoo groot is als een jaar geleden.

Haver. De vraag blijft ook voor dit artikel goed in de meeste Europeesche markten. Vooral La Platahaver wordt in Engeland en op het Continent regelmatig ver-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Mais Mei	Lijnzaad Mei
23 Apr. '27	133 7/8	71 7/8	44 3/8	11,15	5,95	15,20
18 " '27	133 1/8	70 3/8	44 1/8	11,15	5,85	14,75
23 Apr. '26	162 3/8	73 3/8	41 3/8	13,60	7,15	15,25
23 Apr. '25	153 3/8	110 3/4	42 3/4	15,25	9,90	22,30
23 Apr. '24	102 3/4	77 3/4	46 3/8	10,75	7,70	18,90
20 Juli '14	82	56 3/8	36 3/8	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	25 April 1927	19 April 1927	26 April 1926
Tarwe (Hardwinter II) ... ¹	15,—	14,75	16,50
Rogge (No. 2 Western) ... ¹	13,10	13,—	11,55
Mais (La Plata) ²	179,—	177,—	178,—
Gerst (48 lbs. malting) ... ²	243,—	242,—	200,—
Haver (Canada 3) ¹	12,25	12,10	12,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... ¹	12,45	12,70	12,05
Lijnzaad (La Plata) ³	356,—	350,—	341,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17/23 April 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	17/23 April 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	57.530	620.554	375.808	—	23.524	3.482	644.078	379.290
Rogge	8.138	82.383	60.342	—	—	296	82.383	60.638
Boekweit	86	7.716	8.603	—	67	297	7.783	8.900
Mais	5.888	428.586	294.596	50	78.377	23.799	506.963	318.395
Gerst	9.103	142.514	110.437	—	2.499	4.049	145.013	114.486
Haver.....	5.353	54.820	55.036	—	1.030	2.095	55.850	57.131
Lijnzaad	6.960	85.144	66.884	8.204	70.378	74.396	155.522	141.280
Lijnkoek	3.142	58.580	84.545	—	—	—	58.580	84.545
Tarwemeel	2.786	38.040	19.638	473	12.401	3.586	50.441	23.224
Andere meelsoorten	346	6.059	4.461	—	—	—	6.059	4.461

handeld. Het aanbod van Deutsche haver is afgenomen. De prijzen zijn in de Noord- en Zuid-Amerikaanse markten vrijwel onveranderd gebleven, doch in Europa over het algemeen nog iets gestegen, wat natuurlijk in hoofdzaak aan de vrachten toe te schrijven is.

**SUIKER.
NOTEERINGEN.**

Data	Amsterdam per Augustus	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.f. April/Mei	
25 Apr. '27	kristalsuiker basis 99° f 20 15/16	Sh. 36/-	Sh. 15/6	Sh. 15/1 1/2	\$ cts. 4,86
10 Apr. '27	" 19 7/8	26/3	15/1 1/2	13/10 1/2	4,71
25 Apr. '26	" 17 3/16	32/-	15/-	11/9	4,14
25 " '25	" 20 3/16	35/9	16/4 1/2	13/3	4,40
4 Juli '14	ruw-suiker basis 88° f 11 13/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99° f 14 13/32				

¹) Het verschil tusschen ruw-suiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De verbeterde stemming op de verschillende suikermarkten kon zich ook gedurende de afgelopen week handhaven.

De noteeringen te New York hadden het volgende verloop:
 Sp. C. Mei Juli Spt. Dec. Jan. Mrt.
 Slot voorafg. week 4.80 2.99 3.13 3.23 3.25 3.06 2.93
 Opening verslagweek.... 4.83 2.94 3.07 3.17 3.22 3.05 2.92
 Slot verslagweek..... 4.90 3.06 3.16 3.25 3.27 3.11 2.96

De ontvangsten in de Atl. havens der V.S. bedroegen deze week 86.000 tons, de versmeltingen 74.000 tons tegen 67.000 tons in 1926 en de voorraden 263.000 tegen 272.000 tons.

Voor Cubasuiker bestond verdere goede belangstelling en Amerikaanse raffinadeurs kochten prompte en spoedige leveringen (ook van andere koloniale suikers) tot prijzen oplopend tot 3.16 \$c. c. & fr. New York basis prompte Cubasuiker, terwijl Engelse raffinadeurs groote kwantiteiten kochten (op 2 dagen bedroegen de aankopen resp. 30.000 en 50.000 tons) tot prijzen van Sh 14/6 1/2 en 14/7 1/2.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 16 April	142.146	184.810	178.188
Totaal sedert 1 Jan.—16 April	2.738.706	2.880.861	2.961.077
Werkende fabrieken	97	169	183
Weekexport 16 April.....	113.543	112.030	111.682
Totale export sedert 1 J.-16 A.	1.324.152	1.574.216	1.977.606
Totale voorraad 16 April....	1.414.534	1.306.646	983.471

Op 23 April hadden 101 fabrieken de campagne beëindigd en de nog in werking zijnde 75 ondernemingen zullen nu wel spoedig volgen.

F.O.Licht maakt bekend, dat door het aanhoudende natte weer de bietuitzaai in Europa vertraagd werd, zoodat thans naar meer zon verlangd wordt.

In Engeland kochten raffinadeurs groote partijen Cuba en andere koloniale suikers en verhoogden deze week den prijs van hun producten twee keer met 3d. De noteeringen op de termijnmarkt hadden het volgende verloop:

Mei 1927 ..	Sh. 17/7 1/2	Oct. 1927	Sh. 16/6 1/2
Aug. " ..	" 18/1 1/2	Dec. "	" 16/2 1/2
		Maart 1928	" 18/-

De Zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Duitsland 1 Maart	977.000	1.049.000	719.000
Tsjechoslowakije 1 April ..	413.000	680.000	494.000
Frankrijk 1 Maart	464.000	383.000	453.000
Nederland 1 Maart	211.000	176.000	134.000
België 1 Maart	113.000	175.000	205.000
Polen 1 April	189.000	206.000	171.000
Engeland 1 Apr. geïmpt. suiker	341.000	512.000	192.000
Engeland 1 Apr. Binnenl. suiker	21.000	2.000	—
Europa ..	2.729.000	3.183.000	2.368.000
V.S. Atlant. havens 20 April ..	263.000	272.000	158.000
Cuba 16 April	1.428.000	1.307.000	983.000
Totaal ..	4.420.000	4.762.000	3.509.000

Op Java blijft de toestand nog onzeker in verband met de moeilijkheden der Japansche firma Suzuki & Co. Prijzen in de tweede hand brokkelden in den loop dezer week voor prompte suiker ongeveer f 1/2 af. Aan het einde der week waren de noteeringen als volgt:

Ready superieur alsmede voor No. 16. &/h. f 10,50 per pic.		
Sup. Nieuwe oogst Mei	" 18,—	" 100 K.G.
" " " Juni	" 17,75	" 100 "
" " " Juli/Aug.	" 17,25	" 100 "

Hier te lande opende de markt kalm. In den loop der week konden prijzen evenwel ongeveer f 1/2 oploopen, waarna echter ten gevolge van winstneming eenige reactie intrad. De waarde aan het slot der week was:

Mei en Aug. f 20 3/4 tot 7/8, Dec f 19,— gedaan.

De omzet bedroeg deze week 2950 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
 Manchester, d.d. 20 April 1927.

Na de Paaschvacantie stegen prijzen van Amerikaanse katoen eenigszins in verband met ongunstige weerberichten en meer belangstelling van de industrie en sloot New York 11 tot 17 punten hooger. Liverpoolnoteeringen waren gisteren ook hooger en het slot was 4 tot 6 punten duurder als toen de markt verleden Donderdag sloot, terwijl hedenmorgen de markt weer 3 tot 4 punten lager opende. De ontvangsten in de havens zijn nu 12 miljoen balen ge-

passeerd, hetwelk 3¼ miljoen balen meer dan verleden seizoen beteekent. Egyptische soorten blijven vast en spinners berichten, dat prijzen van actueele katoen den laatsten tijd meer tegen hen zijn dan uit de noteringen wel zou blijken.

De Amerikaansche garenmarkt was gisteren bij de opening bepaald kalm. De vraag naar alle soorten, zoowel twist als weft, was gering, hoewel enkele spinners van medio nummers rapporteeren, dat fabrikanten op vluggere levering aandringen, hetwelk een gezond teeken is. Prijzen zijn vast met neiging tot stijgen in overeenstemming met prijzen van het ruwe materiaal. De meeste zaken beperken zich tot kleine hoeveelheden, hoewel er hier en daar wel flinke partijen schijnen te zijn afgesloten ten gevolge van de flauwere stemming van enkele verkoopers. Egyptische spinners hadden gisteren weinig te doen. In getwijnde garens werden enkele kleine partijtjes, speciaal voor binnenlandsch gebruik, afgesloten, doch over het algemeen gesproken was er gisteren slechts weinig leven in de markt, terwijl ook de beurs voor een markttag zeer slecht bezocht was.

De doekmarkt verkeert nog onder den invloed van de vacantie en zaken van betekenis komen niet tot stand. Er komen echter voldoende aanvragen binnen en prijzen kunnen zich over het algemeen goed handhaven. Voor enkele bepaalde soorten, waarin den laatsten tijd weinig gedaan is, is misschien nog wel eenige concessie te verkrijgen, doch van een algemeene prijsdaling is geen kwestie, ondanks het feit, dat er van groote inkoop geen sprake meer is. China en Indië toonen wel eenige belangstelling, hoewel de limites vandaar wel aan den lagen kant zijn en geen succes hebben, terwijl het Continent ruw doek koopt om te finishen.

13 Apr.	20 Apr.	Oost. koersen.	12 Apr.	19 Apr.
Liverpoolnoteringen.		T.T. op Br.-Indië	1/5 3/4	1/5 3/4
F.G.F. Sakellaridis	13,65	T.T. op Hongkong	2/0 1/8	2/0
G.F. No. 1 Oomra..	5,90 5,95	T.T. op Shanghai	2/6 1/4	2/6

KOFFIE.

Sedert het laatste overzicht bleef de markt grotendeels onveranderd. De kost- en vrachtaanbiedingen uit Brazilië liepen weliswaar in de meeste gevallen een kleinigheid terug en ook Nederlandsch-Indië was met offertes van Palembang Robusta iets lager, doch de verschillen waren slechts gering en de invloed op de markten in Europa en in Amerika was dan ook van zeer weinig betekenis. In loco ondergingen de prijzen geen verandering en aan de termijnmarkten dobberden de noteringen met zeer kleine fracties van den eenen dag op den anderen heen en weder; de termijnmarkt ten onzent stond Dinsdag voormiddag op prijzen, onveranderd à iets lager tegen een week tevoren.

De dagelijksche aanvoeren in de haven van Rio blijven zeer klein. Ook de voorraad aldaar is sedert het einde van de vorige maand gevallen onder 200.000 balen en bedraagt in de laatste veertien dagen zelfs niet meer dan ongeveer 150.000 balen. Zooals reeds vroeger te dezer plaatse gezegd, blijkt uit een en ander, dat deze oogst als afgeloopen kan worden beschouwd. De door het kleine aanbod ontstane wanverhouding tusschen de prijzen dezer soort en die van Santos (Rio staat tegenover Santos ongeveer 12 pCt. te hoog) heeft ook deze week stand gehouden en zal hoogstwaarschijnlijk tot aan het afkomen van den nieuwen oogst wel in mindere of meerdere mate blijven bestaan.

Wat Santos koffie betreft, zoo worden in den laatsten tijd de klachten over den smaak van een groot gedeelte van den te Santos beschikbaren voorraad steeds luider. Er wordt beweerd, dat de helft van dien voorraad op het oogenblik bestaat uit hardsmakende koffie's, waarvan de eigenaars niet goed weten wat er mede te doen. De achteruitgang in smaak van het product van den Staat Sao Paulo, dat geheel over Santos wordt uitgevoerd, is een kwestie, die op het oogenblik velen in Europa en in Amerika bezig houdt, doch waarover men zich in Sao Paulo niet druk schijnt te maken. Alle aandacht is aldaar klaarblijkelijk gericht op de maatregelen van het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie, in het belang van het ophouden van de prijzen. De te verwachten zeer groote oogst van 1927/28 zal, wanneer op den tot nu toe gevolgden weg wordt voortgegaan, het in het volgende oogstjaar noodzakelijk maken, dat tijdelijk in het binnenland van Sao Paulo en van Minas Geraes nog veel grotere hoeveelheden worden teruggehouden dan in het thans loopende oogstjaar het geval is geweest en daarom worden overal bestaande pakhuizen vergroot en nieuwe bijgebouwd. Hoe het met de financiering van die koffie gaan zal, valt op het oogenblik nog niet te beoordeelen. Van hetgeen noodig is geweest voor

voorschotten gedurende het loopende oogstjaar, zal natuurlijk bij het begin van het volgende een groot gedeelte zijn vrijgekomen, daar de in het binnenland van Sao Paulo teruggehouden hoeveelheid, die eind November 1926 nog 6.397.000 balen bedroeg, op 1 Juli a.s. bij den aanvang van het nieuwe oogstjaar zal zijn teruggelopen op een cijfer, dt door sommigen op circa 2 miljoen balen wordt geschat en door anderen nog belangrijk daaronder. Wanneer echter wordt vastgehouden aan beperking van de dagelijksche aanvoeren te Santos op een kwantiteit, ongeveer in overeenstemming met de vraag van het oogenblik, zullen in het binnenland hoeveelheden moeten worden opgeslagen, die voor het verlenen van eenigszins behoorlijke voorschotten nog heel wat grooter sommen noodig maken. Over het afsluiten van leeningen voor dat doel of over pogingen om daartoe te geraken, is tot nu toe nog niets positiefs bekend geworden.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 76/6 à 78/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 79/6 à 81/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 70/6 à 71/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, April/Mei verscheping, 35¼ ct.; Mandheling Robusta, Mei/Juni verscheping, 38 ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-notering van Superior Santos werd dezer dagen verlaagd van 54 op 53 ct. per ½ KG., hetgeen meer in overeenstemming is met de waarde van het oogenblik, die van Robusta bleef onveranderd op 48 ct.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtendcall als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
26 April	42 1/2	40 1/8	39 3/4	—	40 1/2	38 1/4	35 5/8	34 1/4
19 "	42 1/2	41	39 3/4	—	41 5/8	38 5/8	35 3/4	34 5/8
12 "	43	41	39 3/4	—	41 1/4	38 3/4	35 1/8	34 1/4
5 "	43	41	39 3/4	—	42 1/8	38 1/2	35 1/8	34 1/2

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mei	Sept.	Dec.	Maart
25 April	\$ 13,58	\$ 12,—	\$ 11,58	\$ 11,35
18 "	" 13,70	" 11,97	" 11,52	" 11,28
11 "	" 13,55	" 11,85	" 11,41	" 11,16
4 "	" 13,76	" 12,—	" 11,50	" 11,24

Rotterdam, 26 April 1927.

(Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
25 Apr. 1927	138.000	26.350	963.000	25.800	559/64
18 " 1927	147.000	26.150	901.000	25.800	515/16
11 " 1927	151.000	26.225	914.000	25.800	515/16
26 Apr. 1926	105.000	26.425	1.411.000	26.800	7 1/4

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli
23 Apr. 1927....	28.000	2.960.000	179.000	7.790.000
24 Apr. 1926....	27.000	3.432.000	133.000	7.700.000

1) In Reis.

THEE.

Waar de theemarkt te Londen in de afgelopen week wegens de Paaschvacantie nog gesloten was, valt er weinig nieuws van de theemarkt te vermelden. De stemming blijft niettemin aan den vasten kant, waar het in de laatste week ook is gebleken, dat de voorraden in het binnenland slechts klein zijn, ten gevolge waarvan groote hoeveelheden thee moesten worden ingeklaard.

Hier is men in afwachting van de veiling van 28 dezer, die, zooals bekend, een aanbod van ruim 18500 kisten te zien zal geven.

Amsterdam, 25 April.

STEENKOLEN.

De kolenmarkt verkeert in afwachting van de mogelijke gevolgen van de kolenstaking in Amerika, die vermoedelijk eerst na geruimen tijd voelbaar zullen worden. Intusschen vormt de overweging, dat er misschien moeilijkheden kunnen komen, weer een element van onzekerheid en de prijzen hebben zich daarvoor niet ongevoelig getoond. De daling is tot staan gekomen en er is in sommige districten met name in Durham, een bepaalde vastheid waar te nemen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde ..	f 11,—
Durham Ongezeefde	„ 11,75
Cardiff 2/3 Large, 1/3 Smalls ..	„ 15,—
Schotsche Gezeefde	„ 10,25
Yorkshire Gewasschen Doubles ..	„ 14,50
Westfaalsche Vetsfönder	„ 14,—
„ Vetsstukken	„ 16,—
„ Smeenootjes	„ 15,—
„ Gasvlamfönder ..	„ 14,—
„ Gietcokes	„ 16,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.—

Markt prijshoudend.

26 April 1927.

IJZER.

Zeer weinig vraag is nog steeds het kenmerkende verschijnsel van de verschillende markten. Op de Engelsche vindt de consumptie de prijzen nog altijd te hoog en zijn de producenten als gevolg van de dure kooks niet in staat tot prijsverlaging over te gaan. De laatste berichten evenwel maken melding van een iets makkelijker kookmarkt. Kristalliseert deze veranderde stemming zich in een prijsdaling, dan is verlaging der ruwijzerprijzen niet uitgesloten.

In België heeft het Fransch-Luxemburgsch-Belgisch ruwijzerkartel na ruim twee maanden weer eens iets van zich laten hooren en zijn reeds lang niet meer gehandhaafde prijzen herzien. Gieterij-ijzer No. 3 is op 69 sh. f.o.b. Antwerpen gebracht, doch deze notering draagt slechts een nominaal karakter, zooals uit onderstaande cijfers blijkt. Op de staalmarkt zijn de prijzen nog verder gedaald, stafijzer is tot 94 à 95 gezakt en zelfs worden lagere noteringen genoemd.

	Notering in de week van		
	11/17 Apr. 1927	18/24 Apr. 1927	19/25 Apr. 1926
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesborough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	82/6	82/6	73/-
„ „ „ 3	80/-	80/-	70/6
„ „ „ 4	79/-	79/-	69/6
Hematite East Coast mixed numbers	83/-	83/-	76/-
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3 ...	500,—	500,—	407,50
Semi-phosphoreuse	535,—	535,—	437,50
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroheisen no. 1	88.—	88.—	88.—
„ „ „ 3	86.—	86.—	86.—
Hämatit.	93.50	93.50	93.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3 ...	67/-68	66-67	65-66
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Stafijzer	95/6-96/6	94-95	99/6-100
Plaatijzer 5 mM.	119-120	118-119	105-106
„ 3 „	126	125-126	112/6-114

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stand- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
25 Apr. 1927 ..	54.15/-	62.-/-	294.2/6	25.10/-	29.2/6
19 „ 1927 ..	55.15/-	61.10	306.2/6	26.17/6	30.2/6
11 „ 1927 ..	54.15/-	61.10/-	305.2/6	26.15/-	—
5 „ 1927 ..	55.5/-	62.5/-	310.17.6	26.15/-	29.12/6
26 Apr. 1926 ..	57.10/-	65.5/-	280.7/6	28.15/-	32.10/-
20 Juli 1914 ..	61.-/-6	—	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Niettegenstaande de feestdagen was de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt de afgelopen week levendig en leverde een flinke vraag op. Van de St. Lawrence zijn de vrachten vast en de vroege posities toonen eenige neiging tot stijgen. Van Montreal werd naar Antwerpen/Rotterdam, cancelling 30 April, 17 cents per 100 lbs. betaald en tot 28 Mei cancelling 16 cents. De optie Hamburg/Bremen betaalde 1/4 tot 1 cent extra. Naar de Middellandsche Zee werd 21 cents gedaan, 15 Mei cancelling en naar Denemarken/Zweden/Finland met 20 Mei cancelling, 23 cents. Van de Golf van Mexico is de vraag beter geworden en per Juli/Augustus wordt 3/6 per qtr. in uitzicht gesteld naar „picked ports” U.K., optie Antwerpen of Rotterdam tegen 16 cents.

De suikermarkt van West-Indië was het grootste gedeelte der week levenloos en de vrachten zwak. Van Cuba naar U.K./Continent is een 7000 tonner per begin Mei gedaan op basis van 20/6 één haven, terwijl een 6000 tonner in dezelfde positie 20/6 heeft geaccepteerd naar Liverpool/Glasgow, 21/- Londen. Voor geraffineerde suiker werd een 3400 tonner bevracht van Cardenas naar U.K., 3 loshavens, tegen 24/9 met 10 Mei cancelling.

De North Pacific was nagénoeg zonder zaken. Alleen per Juli en later zijn ladingen aan de markt en wordt hier voor 32/6 in uitzicht gesteld naar U.K./Continent.

De markt van de La Plata opende levendig na de feestdagen. April tonnage is nu zeer schaarsch en voor deze positie is tot 28/6 betaald van boven La Plata havens. Mei was willig tegen 27/6 en Juni betaalde 27/-, ook van de boven La Plata havens.

De salpetervrachtenmarkt is voor alle posities kalm geworden. De reeders willen met hun nog beschikbare ruimte nog eenigen tijd wachten, daar zij van meening zijn, later hogere vrachten te kunnen bedingen, terwijl de bevrachters aan den anderen kant zich reeds voor zoover hebben gedekt als de vooruitzichten het wenschelijk maken. De vracht voor maandelijksche partijen Juli/December naar Antwerpen/Hamburg range blijft nominaal 27/6 netto. Naar U.K. is 2000 tons ruimte geboekt per Juni/Juli tegen 27/6 en een zelfde quantiteit is gedaan per Juli naar Noord-Spanje tegen 32/6. Een volle boot kan geplaatst worden op basis van 30/- Bordeaux/Hamburg range met opties, doch reeders vragen als basisvracht 31/3.

De Oostelijke afdelingen bleven levenloos en de vrachten worden alleen door het tekort aan tonnage op peil gehouden. Australië leverde slechts weinig vraag op en de vrachten vertoonen een neiging tot dalen. Van Sydney werd een aantal booten bevracht van ongeveer 61/6200 tons per April/Mei naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent tegen 38/9, terwijl een kleine boot is gedaan van Sydney/Fremantle range naar Port-Said, Alexandrië, Beyрут, Piraeus op basis van 40/- per Mei. Van Burmah werd een 6000 tonner bevracht naar Portugal of Continent tegen de lage vracht van 26/9 één, 27/6 twee havens, Juni belading.

De Donau is nog tamelijk willig op basis van 16/- naar Antwerpen/Hamburg range en naar Denemarken tegen 18/6 basis één loshaven. De Zwarte Zee bleef onveranderd. Van de Middellandsche Zee vond een flink aantal bevrachtingen plaats, doch de vrachten zijn zwakker geworden. Voor erts werd o.m. betaald: Melilla/Cardiff 5/6, Danzig 7/-, Rotterdam 5/-, Carthagen/Middlesbrough 7/3. Fosfaat is kalm, doch Tunis/Rotterdam betaalde voor een 3000 tonner 7/-. De markt van de Golf van Biscaye is kalmer en tonnage overvloedig. Er werd slechts weinig bevracht. Bilbao/Newport betaalde 6/6 en Santander/Cardiff 6/6.

De uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland bleef onveranderd. De vrachten naar de Middellandsche Zee waren vast en onveranderd. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Havre 3/7 1/2, Genua 11/-, Alexandrië 14/-, Port-Said 13/9 en van de Oostkust: Stavanger 5/5, Hamburg 4/6, Triëst 13/3.

Sinds het vorige bericht betreffende de houtvrachtenmarkt zijn verschillende Zuid-Finsche en Zweedsche havens heropend. Voor 500 Stds. Jacobstad/Amsterdam werd per e.o.w. f 23,— betaald en voor een 580 Stds. boot van Kalmar naar Amsterdam per 15 Mei f 19 1/2. Voor latere termijnen blijven de vrachten vast, maar zijn bevrachters nog niet bereid de door reeders gevorderde vrachten te betalen.